

Heikki Pirttiala ja Antti Yritys

TIEDOKSIANNON KEHITTYMINEN

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
Oikeudelliset opinnot
Syksy 2009

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma
Tekijä(t) Heikki Pirttiala ja Antti Yritys	
Työn nimi Tiedoksiannon kehittyminen	
Vaihtoehtoiset ammattipinnot Oikeudelliset opinnot	Ohjaaja(t) Sanna-Maria Klemetti Toimeksiantaja Kajaanin käräjäoikeus
Aika Syksy 2009	Sivumäärä ja liitteet 35+2
<p>Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin tiedoksiannon kehittymistä alioikeuksissa. Aluksi käytiin tiedoksiannon historia vaiheittain läpi Ruotsin-Suomen ajalta asti. Tiedoksiantomenettely purettiin auki ja esiteltiin sen tärkeimmät vaiheet oikeudenkäyntiprosessin aikana. Tiedoksiantomenettelystä on tärkeää tietää tiedoksiannon merkitys ja sisältö, sen suorittajat ja vastaanottajat. Ilman järjestelmällistä ja valvottua tiedoksiantoa ei pystytä oikeudenkäyntejä järjestämään niin luotettavasti ja tehokkaasti kuin nykyään.</p> <p>Opinnäytetyön keskeisimmässä roolissa oli vuoden 2009 työryhmämietintö, joka on ehdotus tiedoksiantouudistukseksi. Opinnäytetyössä esiteltiin suunnitellut uudistukset ja pohdittiin näiden aiheuttamia vaikutuksia oikeudenkäyntiprosessiin. Työn tarkoituksena oli kuvata uudistusten tuomat hyvät ja huonot vaikutukset.</p> <p>Uudistuksille on otettu mallia muissa Pohjoismaissa jo käytössä olevista tiedoksiantotavoista. Uudistukset tuovat Suomen oikeudenkäyntiprosessin ajantasalle ja vastaavat siten tehokkaasti nykyajan haasteisiin. Uudistukset muuttavat käytettävien tiedoksiantotapojen käyttöjärjestystä ja tuovat uusia tapoja toimittaa tiedoksiannot. Muutokset ovat jo pitkään toivottuja ja sen myötä tervetulleita. Uusien tiedoksiantotapojen käyttämisestä on saatu toimivia kokemuksia sekä naapurimaissa että ylempissä tuomioistuimissa.</p> <p>Käräjäoikeusverkoston supistumisen myötä alioikeudet tarvitsevat uusia keinoja ja menettelytapoja hoitaakseen kasvavaa työmäärää. Suunnitellut uudistukset ovat toimiva apuväline tähän tarpeeseen ja niiden avulla pystytään hoitamaan suurempi työmäärä pienemmällä henkilökunnalla.</p> <p>Pohdinnassa päädyttiin siihen tulokseen, että uudistukset ovat tarpeellisia tuomaan Suomessa tapahtuva tiedoksianto ajantasalle ja nykyaikaiseksi. Ilman uudistuksia tiedoksiantoa ei pystytä tehostamaan ja tiedoksiannon kustannuksia ei voida alentamaan.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Tiedoksianto
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Theseus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Business	Degree Programme Business Administration
Author(s) Heikki Pirttiala and Antti Yritys	
Title Development of the Service Procedure	
Optional Professional Studies Financial Administration and Law	Instructor(s) Sanna-Maria Klemetti
	Commissioned by Kajaani District Court
Date Autumn 2009	Total Number of Pages and Appendices 35+2
<p>This thesis is focused on studying the development of the service procedure in lower courts. First, the history of the service procedure is explained phase by phase, starting from the times of Sweden-Finland. The concept of service procedure is opened and the most important phases during legal proceedings are introduced. It is important to know the significance and contents of service, as well as the parties served and the process server. Without systematic and controlled service, a reliable and efficient trial would be impossible to organize.</p> <p>A major role in this thesis was played by a working group report from 2009 which includes a proposal to renew the service procedure. The thesis introduces the planned renewal and its effects on legal proceedings. The aim of the thesis is to describe the advantages and disadvantages brought by the renewal.</p> <p>The renewal methods have been copied from the other Nordic countries where the methods are already in use. The renewed system will bring the Finnish trial process up-to-date and the process is able to cope with the present-day challenges. The renewal will change the order of the service procedure methods in use, as well as bring new methods to effect service. This kind of renewal has been expected for a long time, and indeed, is considered to be warmly welcome. The use of these new service methods has proved successful in the neighboring countries and also in higher courts.</p> <p>Following the reduction of the court network in Finland, lower courts require new ways and procedures to handle the growing work load. Renewals that have been planned are a working aid for this particular need in question, and managing a bigger work load is possible with less staff.</p> <p>As a conclusion it can be stated that the renewal is necessary to bring the service procedure in Finland up-to-date. Without the new system it will be impossible to effect service effectively and keep the costs down.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Service procedure
Deposited at	☒ Theseus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Tahdomme työssämme kiittää Kajaanin käräjäoikeuden henkilökuntaa materiaalisesta tuesta sekä asiantuntijuudesta. Haluamme myös osoittaa kiitokset opinnäytetyömme ohjaajalle varatuomari Sanna-Maria Klemetille. Toivomme, että opinnäytetyö tiedoksiantojen kehittymisestä auttaa ymmärtämään tiedoksiantojen merkityksen ja helpottamaan uudistuksen kokonaisuuden sisäistämistä.

Kajaani 30.11.2009

Heikki Pirttiala

Antti Yritys

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 HISTORIA	2
2.1 Tiedoksiannon historia	2
2.2 Alioikeusuudistus 1993	4
3 KANSAINVÄLINEN VERTAILU	7
3.1 Pohjoismaat	7
3.2 EU:n vaikutus tiedoksiantoon	9
4 TIEDOKSIANTOMENETTELY	10
4.1 Tiedoksiannon suorittaja ja vastaanottaja	10
4.2 Tiedoksiannon epäonnistuminen ja virheen seuraukset	13
5 TIEDOKSIANTOTAVAT	14
5.1 Postitiedoksianto	14
5.2 Haastemiehen toimittama tiedoksianto	16
5.3 Kuulutustiedoksianto	18
5.4 Ulkomaille tapahtuva tiedoksianto	18
6 TIEDOKSIANTOUUDISTUS 2009	20
6.1 Haastemiehen toissijaisuuden korostaminen	21
6.2 Puhelintiedoksianto ja muut sähköiset tiedoksiantovälineet	23
6.3 Asianosaisten asema tiedoksiannoissa	27
6.4 Oikeudenkäyntimaksujen porrastaminen	27
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	29
LÄHTEET	35
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tiedoksiannolla oikeudenkäynnissä tarkoitetaan haasteen, kutsun tai muun asiakirjan saattamista asianosaisen tai muun henkilön, esimerkiksi todistajan, tietoon. Tiedoksiannolla on sekä periaatteellisesti että käytännössä suuri merkitys. Tiedoksiannolla toteutetaan asianosaisen oikeutta tulla kuulluksi, joka on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin keskeinen osa. Toisaalta tiedoksiantojen onnistuminen kohtuullisin ponnistuksin on tärkeää oikeudenkäynnin sujuvuuden ja joutuisuuden kannalta.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan nykyisten tiedoksiantoja koskevien säännösten toimivuutta sekä kuvaillaan lainsäädäntöön ehdotettuja muutoksia. Arvioinnin kohteena on erityisesti tiedoksiannon kehittyminen oikeudenkäynnissä. Opinnäytetyössä pureudutaan pohtimaan tiedoksiannon kehittymisen vaikutusta tehokkuuden ja taloudellisuuden näkökulmasta. Tiedoksiannon kuvaamisen pohjana on katselmus tiedoksiannon historiasta, joka selventää tiedoksiannon kehittymisen vaiheita. Työssä on peilattu Suomessa tapahtuvan tiedoksiannon toimivuutta Pohjoismaihin nähden sekä tarkasteltu Euroopan Unionin vaikutuksia tiedoksiantosäännöksiin.

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on tiedoksiantouudistuksen vaikuttaminen tiedoksianto-henkilökuntaan ja oikeudenkäyntien sujuvuuteen. Opinnäytetyö on oikeusdogmaattinen, eli lainopillinen kuvaelma, jossa systematisoidaan normikokonaisuuksia ja esitetään oikeudellisiin ongelmiin ratkaisuvaihtoehtoja. Lainopissa metodikysymysten ymmärtäminen ja hallinta on tutkijalla itsellään. Lainopillisessa työssä keskitytään kuvailemaan teoreettinen osuus mahdollisimman tarkasti ja yksinkertaisesti. Pohdinnassa esitetään argumenttien valossa teorian suhdetta omaan päätelmään. Opinnäytetyön tiedoksiantojen kehittymisestä on tarkoitus kuvata lukijalle tiedoksiannon merkitys oikeusprosessissa. Tiedoksiantoja käsittelevät lait ovat vaikeaselkoisia ja varsin hajanaisia, joten työllä pyritään parantamaan lukijan mahdollisuutta sisäistää tiedoksiannon osuus osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä.

Opinnäytetyö tiedoksiantojen kehittymisestä pohjautuu paljolti oikeusministeriön asettaman työryhmän mietintöön tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä, ja tähän pohjautuvaan hallituksen esitykseen. Tiedoksiantouudistuksesta on luettavissa lähiaikoina lisää lakivaliokunnan esityksestä.

2 HISTORIA

Tiedoksi antaminen on kuulunut Suomen oikeuskäytäntöön jo varhaisimman lainsäädännön aikana. Tiedoksi antamisen periaatteet ovat säilyneet läpi historian samoina vaikka sen suorittajat sekä tiedoksiannon painoarvo ovat muuttuneet eri aikakausina. Kansalaisen oikeusturva on tärkeämmässä arvossa nykyään ja siksi tiedoksiannon toteutumisen merkitys on korostunut entisestään.

2.1 Tiedoksiannon historia

1200 – 1300 luvulla vanhimman ruotsalaisen oikeuden aikaan, haastaminen oli kantajan vastuulla ja se tuli toimittaa tiettyä muotoa noudattaen. Tuomioistuimella ei ollut tuolloin velvollisuutta myötävaikuttaa tiedoksiannon onnistumiseen. 1442 säädettiin Kristoferin maanlaki, joka siirsi vastuuta myös tuomioistuimelle. Maaseudulla kihlakunnan piirissä asuvan vastaajan haastoi tuomari todistajien läsnä ollessa ja muutoin haastamisesta vastasi kantaja, kahden tuomarilta saamiensa paikkakunnalla vakinaisesti asuvien miesten kanssa. Kaupungissa haastamisen suoritti kaupungin palvelija. (Jokela 2002, 305–306.)

Haastamisesta hovioikeuteen säädettiin vuonna 1614 säädetyssä Oikeudenkäyntiordinatiassa. Vuonna 1692 säädetyllä asetuksella siirryttiin yhden haasteen käytäntöön, joka käsitti kaikki tuomioistuimet. Kyseisellä asetuksella pyrittiin nopeuttamaan oikeusriitojen käsittelyä. Vuonna 1695 säädetyssä oikeudenkäyntijärjestyksessä määrättiin haastamisen yksityiskohdistta ja haasteen sisällöstä. (Jokela 2002, 305–306.)

Vielä tänäkin päivänä voimassaoleva oikeudenkäymiskaari, myöhemmin OK, säädettiin vuonna 1734. Alkuaan oikeudenkäynti riita-asioissa alkoi tuomarin kirjallisella haasteella. Käytännössä oikeudenkäynnin alkaminen suullisella haasteella muodostui kuitenkin pääsäännöksi. Käytäntöä korjattiin vuoden 1901 asetuksella, jossa tiettyjä vähäisiä riitoja lukuun ottamatta oikeudenkäynti riita-asioissa määrättiin alkamaan kirjallisella haasteella. Suullisten haasteiden antaminen määrättiin haastemiehen tehtäväksi todistajan läsnä ollessa. (Jokela 2002, 306.)

OK 11 lukuun sisällytettiin vuoden 1695 oikeudenkäyntijärjestyksen periaatteet yhdestä kirjallisesta haasteesta ja haasteen sisällöstä. Vuonna 1960 OK 11 luvun haastamissäännöstä

muutettiin siten, että suullinen haaste riita-asioissa jäi mahdolliseksi ainoastaan vekseli- ja shekkiasiossa. (Jokela 2002, 306.)

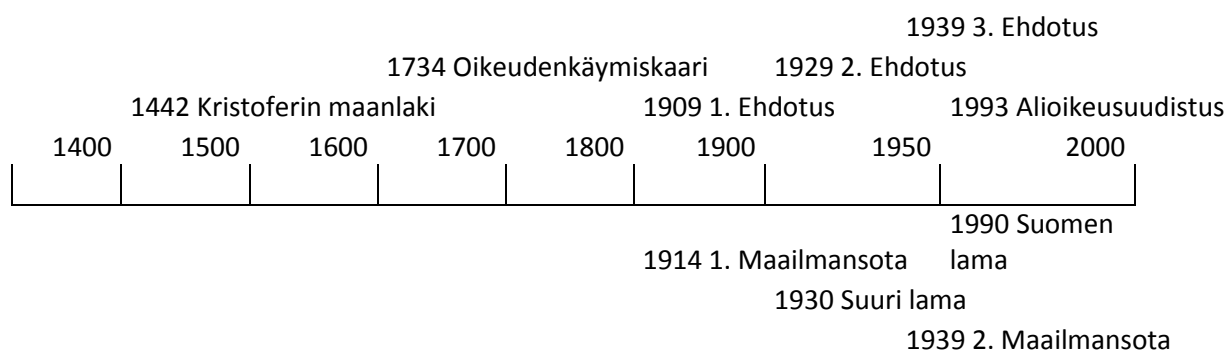
Oikeudenkäymiskaaren kokonaisuudistusta on oltu lähellä kolme kertaa 1900-luvulla ennen 1993 alioikeusuudistusta. Ensimmäinen uudistustyö aloitettiin vuonna 1892, jolloin asetettiin erityinen komitea laatimaan ehdotus tuomioistuin- ja oikeudenkäyntilaitoksen uudistamiseksi. Komitean puheenjohtajana toimi R.A. Wreden ja komitean ehdotukset saatiin valmiiksi vuonna 1899. Lainvalmistelukunta sai omat ehdotuksensa Wredenin komitean ehdotuksen pohjalta valmiiksi vuonna 1909, mutta epävarmat poliittiset olot ja ensimmäinen maailmansota keskeyttivät uudistamistoimenpiteet. (Virolainen 1994, 6.)

Toisen kerran uudistustyötä jatkettiin itsenäistymisen jälkeen 1920-luvulla, jolloin ilmestyi kahden vuoden välein kaikkiaan neljä uudistusehdotusta. O.Hj. Granfeltin laati oman ehdotuksensa vuonna 1923 ja sen pohjalta erityinen komitea antoi oman ehdotuksensa vuonna 1925. Lainvalmistelukunta laati tämän ehdotuksen pohjalta kaksi ehdotusta vuosina 1927 ja 1929. Yleismaailmallisesti uhkaavan laman vuoksi ehdotuksia ei kuitenkaan viety eduskuntaan asti ja uudistukset jäivät toistamiseen toteutumatta. (Virolainen 1994, 6.)

Kolmas uudistustyö aloitettiin 1930-luvulla laman huipun sivuuttamisen jälkeen. Uutta ehdotusta asetettiin tarkastelemaan kolmijäseninen asiantuntijaryhmä. Ryhmän lakiluonnos jätettiin hallituksen esitykseksi 10.6.1939 eli toisen maailmansodan alkamispäivänä ja ehdotus ei mennyt tälläkään kertaa eduskuntaan asti. (Virolainen 1994, 6.)

Kaaren kokonaisuudistukseen on pyritty koko 1900-luvun ajan, mutta yhteiskunnallisten ja poliittisten tilanteiden vaikutuksesta lakiin on tehty vain osittaisuudistuksia. Osittaisuudistuksia on perusteltu kokonaisuudistuksen voimaansaattamisen helpottamiseksi ja joka lopulta saatiin aikaan vuoden 1993 alioikeusuudistuksella. (Jokela 2002, 305–306.)

Kuvio 1. Tiedoksiannon tärkeimmät kehityshetket

2.2 Alioikeusuudistus 1993

Alioikeusuudistus toteutettiin vuonna 1993 voimaan tulleella lakipaketilla. Lakipaketti sisälsi pääasiassa muutoksia oikeudenkäymiskaareen. Alioikeuden organisaation muuttaminen aloitettiin vuonna 1987 säädetyllä yleisten alioikeuksien yhtenäistämistä ja niiden kokoonpanojen uudistusta koskevien lakien muutoksella. Vuonna 1991 tehtiin muutoksia oikeudenkäymiskaareen riita-asia- alioikeusmenettelyn osalta. Samanaikaisesti uudistettiin OK 11 luvun tiedoksi-antoa riita-asioissa ja myös oikeudenkäymiskaaren riita-asioiden pöytäkirjaa ja tuomiota sekä turvaamistoimia koskevia säännöksiä. Edellä luetellut muutokset tulivat voimaan vuonna 1993. (Jokela 2005, 11.)

Alioikeuksien kokoonpano muutettiin kaksijakoisesta kihlakunnan- ja raastuvanoikeuksista koko maan kattavaksi käräjäoikeusjärjestelmäksi. Oikeudenkäyntimenettely jaettiin valmisteluun ja pääkäsittelyyn sekä muutettiin suulliseksi, välittömäksi ja keskitetyksi. Valmistelun tarkoituksena on täsmentää riitakysymykset ja kerätä aineisto, jotta koko riita-asia voidaan hoitaa yhdessä pääkäsittelyssä. Pääkäsittelyssä suoritetaan asianosaisten lausumat ja todistelut suullisesti ja keskitetysti tuomioistuimelle, jonka kokoonpano ei saa muuttua käsittelyn aikana. Muutoksella pyrittiin nykyaikaistamaan oikeudenkäyntimenettelyä nykyään vallitsevien oikeusperiaatteiden mukaiseksi, nopeuttamaan käsittelyä ja turvaamaan asianosaisten riittävä oikeusturva. Menettely mahdollisti asioiden erityispiirteiden huomioon ottamisen ja niiden pikaisen ratkaisemisen. Myös mahdollisuus asian ratkaisemiseen jo kirjallisessa menettelyssä tai suullisessa valmistelussa jouduttavat käsittelyjen suorittamista. (Jokela 2005, 11–12.)

Uusi alioikeusmenettely edellytti myös tiedoksiantoa koskevien säännösten uudistamista. Tiedoksiantoa uudistettiin alioikeusmenettelyn yhteydessä kahdessa osassa. Riita-asioiden alioikeusmenettelyuudistus tuli voimaan vuonna 1993. Myöhemmin vuonna 1997 rikosprosessioikeuden muutoksen yhteydessä uudistettiin myös rikosasioiden alioikeusmenettely. Menettelyt tiedoksiantamisesta yhtenäistettiin ja sijoitettiin OK 11 lukuun, jossa aikaisemminkin olivat säännökset haasteesta ja sen tiedoksiantamisesta sekä asian vireilletulosta. Hakemusasioiden osalta sovelletaan tiedoksiantoa riita-asiassa, koska laissa ei ole erityissäännöstä hakemusasioiden tiedoksiantamisesta. (Jokela 2002, 416.) Hallinto-oikeudellisesta lainkäytöstä ja hallintomenettelystä säädetään vuonna 1966 annetussa laissa tiedoksiannosta hallintoasioissa. Tiedoksiannosta säädetään myös lukuisissa muissa säännöksissä. (Virolainen 1994, 208.)

Alkuaan uudistusta valmisteltaessa esitettiin erillistä tiedoksiantolakia, joka olisi saatettu koskemaan kaikkea lainkäyttöä ja hallintomenettelyä. Malli esitykselle otettiin Ruotsista hieman aikaisemmin voimaantulleesta tiedoksiantolaista. Lakiehdotusta ei hyväksytty, vaan vuoden 1993 alioikeusuudistuksen yhteydessä katsottiin tarpeelliseksi vain yleisissä tuomioistuimissa tapahtuvan tiedoksiannon uudistaminen. Perusteluna tälle olivat ensinnäkin tiedoksiannon erilaisuudet yleisissä tuomioistuimissa ja hallintomenettelyssä, sekä toiseksi, hallintoasioita koskevien tiedoksiantosäännösten tyydyttävä toimivuus käytännössä. Kuitenkin kansalaisille ja tiedoksiannosta huolehtiville virkamiehille aiheutuvien ongelmien kannalta säännösten sisällyttäminen yhtenäiseen tiedoksiantolakiin olisi ollut perusteltua ja tarkoituksenmukaista. (Jokela 2002, 417.)

Periaatteellisesti merkittävin uudistus vuoden 1993 alioikeusuudistuksen yhteydessä tiedoksiannon kannalta oli, että riita-asioissa tuomioistuimien puolesta määrättiin huolehtimaan haasteen, ja siihen liittyvien asiakirjojen sekä muun kutsun, kehotuksen tai asiakirjan tiedoksiannosta. Vuonna 1997 rikos-asioissa menettely uudistettiin samankaltaiseksi, kuin riita-asioissa. Käräjäoikeuden huolehtimisen tiedoksiannosta katsottiin vähentävän asianosaiselle kohdistuvaa työtä ja vastuuta, joka myös osaltaan paransi heidän oikeusturvaa ja tasavertaisuutta. (Jokela 2002, 418.)

Toisena merkittävänä uudistuksena oli uusien tiedoksiantotapojen lisääminen lakiin. Käyttöön otettiin saantitodistusta ja vastaanottotodistusta vastaan postitse tapahtuvat tiedoksiannot. Kolmantena uudistuksena otettiin käyttöön menettely, jonka mukaan tuomioistuimien voi antaa tiedoksiannon haastemiehen tehtäväksi, jolloin haastemies voi valita postitse tapahtuvan todisteellisen tiedoksiannon tai henkilökohtaisen haastemiestiedoksiannon. Myös

sijaistiedoksiannon käyttämahdollisuuksia laajennettiin. Uuden lain myötä haastemiehellä on mahdollisuus sijaistiedoksiannon käyttämiseen, kun vastaanottajan oleskelupaikka on hänen tiedossaan ja on ilmeistä, että henkilö välttelee tiedoksiannon vastaanottamista. (Virolainen 1994, 207.)

3 KANSAINVÄLINEN VERTAILU

Suomi kuuluu oikeusjärjestelmältään germaaniseen ryhmään. Oikeusjärjestelmä ominainen länsimaiselle kulttuurille ja siinä on erityisesti yhtäläisyyksiä Ruotsin oikeusjärjestelmän kanssa, sillä Suomen oma lainsäädäntö alkoi kehittyä Suomen ollessa Ruotsin vallan alaisena. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen 2006, 22.)

Euroopan Unionin yhtenäisen jäsenyyden myötä on alettu kiinnittämään huomiota yhtenevään lainsäädäntöön jokaisessa jäsenvaltiossa. EU:lla on oma alueellinen kansainvälinen oikeusjärjestelmä, mutta EU:n jäsenvaltiot säilyttävät oman lainsäädäntönsä. Lainsäädäntöä pyritään kuitenkin yhtenäistämään EU:n tason direktiiveillä ja asetuksilla. (Suojanen ym. 2006, 28–29.)

3.1 Pohjoismaat

Ruotsissa on tiedoksianto säätelevä tiedoksiantolaki, *delgivningslagen*, johon on sisällytetty sekä tuomioistuimien että muun viranomaisen suorittamat tiedoksiannot. Lakia tarkentaa tiedoksiantoasetus, *delgivningsföreläggning*. (OM 2009:3, 19.)

Tiedoksiannosta vastaa viranomainen ja se päättää myös tiedoksiantotavan. Tavan tulee asetuksen mukaan olla sellainen, joka aiheuttaa mahdollisimman vähän vaivaa ja kustannuksia viranomaiselle ja tiedoksiannon vastaanottajalle. Viranomainen voi antaa tiedoksiannon asianosaisen tehtäväksi, jolloin asianosaisen täytyy toimittaa todistus tiedoksiannosta määrääjässä. Jos hän ei toimita todistusta määrääjässä, on viranomaisen huolehdittava tiedoksiannosta viipymättä. (OM 2009:3, 19.)

Ensisijaisesti tiedoksianto tapahtuu tavallisena tiedoksiantona, *ordinär delgivning*, jolloin tiedoksianto toimitetaan postitiedoksiantona joko vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan. Mikäli vastaanottotodistusta ei palauteta, vastaanottajaa muistutetaan vastaanottotodistuksen palauttamisesta joko puhelimitse tai kirjeellä. Tiedoksianto toimitetaan erityisenä postitiedoksiantona, *särskild postdelgivning*, jolloin asiakirje lähetetään vastaanottajalle postitse postinkantajan toimittaessa sen henkilökohtaisesti vastaanottajalle ja postinkantaja kirjoittaa todistuksen tiedoksiannon tapahtumisesta. (OM 2009:3, 19.) Suomalaista kirjetiedoksiantoa vastaavalla yksinkertaistetulla tiedoksiannolla annetaan tiedoksi vireillä olevissa asioissa,

joissa asianosaiselle on etukäteen kerrottu tämän tiedoksiantotavan käyttämisestä. (OM 2009:3, 20).

Tuomioistuin voi antaa tiedoksi kutsun, ilmoituksen tai muun asiakirjan, joka ei ole laaja tai vaikeaselkoinen, puhelintiedoksiantona, *telefondelgivning*. Tällöin asiakirjan sisältö luetaan vastaanottajalle puhelimesta ja asiakirjat lähetetään hänelle jälkeinpäin postitse. Haastehakemusta tai muuta asiakirjaa, jolla asia laitetaan viranomaisessa vireille, ei voi antaa tiedoksi puhelintiedoksiantona. (OM 2009:3, 19.)

Haastemiestiedoksiantoa saadaan käyttää vasta, kun tiedoksiantoa ei voida toimittaa postitse tai puhelimitse. Periaatteena on, että ensimmäisessä tiedoksiantoyrityksessä käytetään tavallista tiedoksiantoa. Sen epäonnistuessa tai, jos viranomaisella on aikaisempien tietojen perusteella aiheellista olettaa, että tavallinen tiedoksiantotapa ei tule onnistumaan, käytetään haastemiestiedoksiantoa. (OM 2009:3, 19.)

Norjassa tiedoksiantoa koskevia menettelysäännöksiä säädetään tuomioistuinlaissa, *domstolloven*. Tuomioistuin huolehtii oikeudenkäyntiasiakirjojen tiedoksiannosta vastapuolelle. Tiedoksianto voidaan toimittaa postitiedoksiantona, joko vastaanottotodistusta tai saantitodistusta vastaan. Tuomioistuin voi velvoittaa valittajan tai hakijan hankkimaan vastaanottajan osoitteen. (OM 2009:3, 20.)

Haastemiestiedoksiantoa käytetään, jos vastaanottotodistusta ei palauteta. Tällöin tiedoksianto toimitetaan vastaanottajalle henkilökohtaisesti, mieluiten hänen asunnolla tai vakituisella työpaikallaan. Jos vastaanottajaa ei tavata asunnoltaan tai työpaikaltaan, voidaan tiedoksianto toimittaa sijaistiedoksiantona jollekin samaan talouteen kuuluvalla tai hänen palveluksessaan olevalle tai työnantajalle. (OM 2009:3, 20.)

Tanskassa tiedoksiannosta säädetään prosessilaissa, *retsplejeloven*. Tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta ja päättää tiedoksiantotavasta. Tiedoksianto voidaan toimittaa kirjetiedoksiantona, *brevforkyndelse*, jolloin tiedoksianto toimitetaan vastaanottotodistusta vastaan tai postitiedoksiantona saantitodistusta vastaan, *postforkyndelse*. Sähköinen tiedoksianto, *digital forkyndelse*, on myös mahdollinen. Se edellyttää, että tiedoksiannon vastaanottaja vahvistaa tiedoksiannon tapahtumisen allekirjoituksellaan. Vahvistus tapahtuu käyttämällä sähköistä allekirjoitusta tai palauttamalla allekirjoittamansa vahvistuksen postitse. (OM 2009:3, 20.)

Haastemiestiedoksianto toimitetaan henkilökohtaisesti vastaanottajalle. Jos häntä ei tavata, voidaan tiedoksianto toimittaa sijaistiedoksiantona jollekin hänen talouteensa kuuluvalla, hänen palveluksessaan olevalle tai työnantajalle. (OM 2009:3, 20.)

3.2 EU:n vaikutus tiedoksiantoon

EU vaikuttaa Suomen lainsäädäntöön direktiiveillä ja asetuksilla. Suomessa tapahtuvaan tiedoksiantoon vaikuttaa asetus 805/2004; riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 805/2004, 2009.)

Euroopan unionin jäsenvaltioissa on eroja riita-asioissa noudatettavassa menettelyssä ja erityisesti asiakirjojen tiedoksiantoa koskevissa säännöksissä. Tämän vuoksi tiedoksiantoja koskevien säännösten vähimmäisvaatimukset on säädetty EU tasolla mahdollisimman täsmällisiksi ja yksityiskohtaisiksi. Tiedoksiantotapaa, joka perustuu oikeudelliseen olettamukseen vähimmäisvaatimusten täyttymisestä, ei voida pitää riittävänä. Tiedoksiantotapojen tulee olla sellaisia, että niiden perusteella syntyy joko täysi varmuus, tai hyvin suuri todennäköisyys siitä, että vastaanottaja on saanut tiedoksi annettavan asiakirjan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 508/2004, 2009.)

4 TIEDOKSIANTOMENETTELY

Tiedoksiannolla tarkoitetaan OK 11 luvussa haasteen, kutsun tai kehotuksen saattamista asianosaisen tai ulkopuolisen tietoon. Kun asianosainen tai ulkopuolinen henkilö kutsutaan istuntoon tai hänelle varataan tilaisuus antaa asiassa kirjallinen lausuma, on kutsu tai kehotus luonnollisesti saatava hänen tietoonsa, jos hän ei ole läsnä kehotuksesta tai kutsusta päätettäessä, jolloin tiedoksiannon voitaisiin katsoa tapahtuneen. Tiedoksiannossa tuomioistuimen tulee käyttää erityisiä tiedoksiantotapoja. (Lappalainen, Frände, Havansi, Koulu, Niemi-Kiesiläinen, Nylund, Rautio, Sihto & Virolainen 2007, 935; Lappalainen 2001, 43.)

Oikeudenkäyntiprosessi alkaa asianosaisen jättäessä haastehakemuksen (LIITE 1) käräjäoikeuden kansliaan. Tämän jälkeen toimitetaan tiedoksianto, jolla asianosaista tai ulkopuolista kehoitetaan ryhtymään johonkin prosessitoimeen oikeudenkäyntiin liittyen. Kehotuksen noudattamatta jättämiseen liittyy yleensä sanktiomuotoinen seuraus. Kun noudattamatta jättämiseen liittyy jokin sanktio, kuuluvat tiedoksiantosääntelyyn varsinaisten menettelysäännösten lisäksi tärkeänä osana säännökset siitä, miten tiedoksiannon tapahtuminen kontrolloidaan ja mitä tiedoksiannon epäonnistumisesta tai virheellisyydestä seuraa. Esimerkiksi virheellinen tiedoksianto voi johtaa vireillä olevan oikeusprosessin keskeytymiseen. (Lappalainen ym. 2007, 935; Lappalainen 2001, 43.)

4.1 Tiedoksiannon suorittaja ja vastaanottaja

Tiedoksiantoon oikeutettuja ovat haastemies, haastemiehen esimies, kihlakunnan ulosottomies, ulosottomies, poliisimies, virallinen syyttäjä, julkinen notaari sekä rajavartiomies. Tuomioistuin, ulosottovirasto, kihlakunnanvirasto, kihlakunnanviraston ulosotto-osasto tai poliisilaitoksen päällikkö voivat määrätä palveluksessaan olevan virkamiehen oikeutetuksi suorittamaan tiedoksianto. Kun haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki, voi vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies viranomaisen pyynnöstä suorittaa tiedoksiannon. Jos haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain 45 luvun alainen henkilö, eli hän on syyllistynyt palvelusrikkomukseen, voi tiedoksiannon suorittaa puolustusvoimissa joukko-osaston komentaja tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies. (Haastemieslaki 1 §, 6 §.)

Pääsääntöisesti tiedoksianto on toimitettava jutun asianosaiselle itselleen. Jos asianosainen on vajaavaltainen, on tiedoksianto toimitettava hänen edunvalvojalleen tai lakimääräiselle edustajalleen, jolle kuuluu oikeus käyttää jutussa vajaavaltaisen puhevaltaa. Mikäli vajaavaltaisella on oikeus käyttää itse puhevaltaansa, tiedoksianto toimitetaan hänelle. Alaikäisen ollessa oikeutettu käyttämään puhevaltaansa lakimääräisen edustajansa ohessa, on tiedoksianto toimitettava heille molemmille. Mainitut vastaanottosäännöt koskevat myös ulkopuolista henkilöä, joka kutsutaan kuultavaksi väliintulijana. OK 18 luvun 8 §:n mukaan väliintulijalla tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole asianosainen, mutta asia koskee hänen oikeuttaan todennäköisillä perusteilla. (Lappalainen 2001, 48–49.)

Tiedoksianto on toimitettava aina kolmannelle henkilölle itselleen, joka kutsutaan kuultavaksi todistajana, samoin kuin, jos asianosaista tai hänen edustajaansa halutaan kuulla näytön saamiseksi. Kuitenkin, jos todistaja on alle 15-vuotias tai tätä vanhempi, mutta henkisesti vajaavaltainen, tai jos henkilökohtaisesti kuultavaksi kutsuttu ei voi käyttää yksin puhevaltaansa, on kutsu toimitettava myös kutsuttavan lakimääräiselle edustajalle. (Lappalainen 2001, 49.)

Oikeushenkilölle tai muulle oikeudenkäyntikelpoiselle henkilöyhtymälle osoitetun tiedoksiannon vastaanottaa yhteisön laillinen edustaja. Valtiolle toimitettavat tiedoksiannot välitetään lääninhallitukseen tai suoraan valtion puhevaltaa asiassa käyttävälle viranomaiselle. Kunnalle osoitetun tiedoksiannon vastaanottaa kunnanjohtaja tai, jos kunnassa ei ole kunnanjohtajan virkaa, kunnanhallituksen puheenjohtaja. Jos lautakunnalla on lakiin perustuva itsenäinen toimivalta, voidaan tiedoksianto toimittaa myös suoraan lautakunnan puheenjohtajalle. Lisäksi tiedoksianto voidaan toimittaa henkilölle, joka on asetettu kunnanjohtajan tai lautakunnan puheenjohtajan ohella, hänen puolestaan, vastaanottamaan tiedoksiantoja. (Lappalainen 2001, 50.)

Tiedoksianto muulle yhdyskunnalle, yhtiölle, osuuskunnalle, yhdistykselle tai muulle yhteisölle, laitokselle tai säätiölle suoritetaan OK 11 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan jollekin niistä, joilla on oikeus edustaa tiedoksiannon vastaanottajaa. Jollei edustajaa ole, voidaan tiedoksianto toimittaa kuuluttamalla tai sijaistiedoksiannon avulla. Osakeyhtiölle tiedoksianto katsotaan toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen puheenjohtajalle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä kirjoittaa yhtiön toiminimi. Mikäli yhtiö on asetettu selvitystilaan, on yhtiölle osoitetut tiedoksiannot toimitettava selvitysmiehelle (Lappalainen 2001, 50.) Konkurssipesälle osoitettu tiedoksianto on toimitettava esteettömälle pesänhoitajalle tai tähän tehtävään valtuutetulle asiamiehelle. (Lappalainen 2001, 52).

KKO: 1993:81

Osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n mukaan haaste katsotaan yhtiölle toimitetuksi, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle. Tämä säännös koskee myös konkurssisäännön 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua kutsua. Osakeyhtiölain 8 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan, mitä sanotussa laissa on säädetty hallituksen jäsenestä, on vastaavasti sovellettava varajäseneneen. Kun kutsu on annettu tiedoksi yhtiön hallituksen varajäsenelle, yhtiö on laillisesti kutsuttu vastaamaan asiassa. Konkurssihakemusta ei siten olisi saanut jättää tutkimatta.

Tapauksessa käsiteltiin tiedoksi annettua kutsua yhtiön hallituksen varajäsenelle. Koska kutsua ei ollut annettu tiedoksi yhtiön hallituksen varsinaiselle jäsenelle tai muulle sellaiselle henkilölle, jolla on yhtiön nimenkirjoitusoikeus, raastuvanoikeus on osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n nojalla jättänyt hakemuksen tutkimatta. Korkein oikeus tuli päätöksessään siihen tulokseen, että varajäsen on rinnastettavissa varsinaiseen hallituksen jäseneneen kyseisessä tapauksessa. Kun kutsu on annettu tiedoksi yhtiön hallituksen varajäsenelle, yhtiö on laillisesti kutsuttu vastaamaan asiassa. Konkurssihakemusta ei siten olisi saanut jättää tutkimatta.

Tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan yhteisvallintaperiaatteen mukaisesti kaikille pesän osakkaille. Yhteisvallintaperiaatteella tiedoksiannossa tarkoitetaan, että tiedoksianto on onnistunut silloin, kun se on toimitettu jokaiselle pesän osakkaalle. Mikäli pesälle on määrätty pesänselvittäjä, tiedoksianto voidaan toimittaa suoraan hänelle. Tiedoksiannon voi ottaa vastaan yksin se osakas, joka hoitaa pesän omaisuutta ja jolla on oikeus edustaa kuolinpesää. Tässä tapauksessa tiedoksiannon vastaanottajan on viipymättä toimitettava jäljennös kullekin pesän osakkaalle. Edellä mainittua yhteistiedoksiantoa käytetään vain, kun annetaan tiedoksi pesän yhteisiä asioita. Mikäli asia, esimerkiksi testamentti tai perinnönjaon moite, koskee vain yhtä pesän osakasta, noudatetaan yleisiä tiedoksiantosäännöksiä. (Lappalainen 2001, 50.)

Pääsääntöisesti tiedoksiannot on toimitettava kullekin asianosaiselle erikseen. Riita-asiassa, joka koskee kahta tai useampaa asianosaista yhteisesti, tiedoksianto voidaan toimittaa jollekin heistä silloin, kun tiedoksiantoa ei asianosaisten suuren lukumäärän vuoksi vaikeuksitta voida toimittaa kullekin erikseen. Sen jälkeen ilmoitus asiasta toimitetaan kuulutustiedoksiannon mukaisesti. (Lappalainen 2001, 430.)

4.2 Tiedoksiannon epäonnistuminen ja virheen seuraukset

Viranomaisen huolehtiessa tiedoksiannosta, on havaitut tiedoksiantovirheet korjattava ja tiedoksiannon virheistä ei saa koitua haittaa asianosaisille. Tiedoksiantomenettelyn lainmukaisuutta ei normaalisti kontrolloida viran puolesta, vaan tuomioistuin ottaa sen tutkittavakseen ainoastaan silloin, kun tiedoksiannon vastaanottaja ei noudata hänelle annettua kehotusta tai huomauttaa tiedoksiantovirheestä silloin, kun hän ensimmäisen kerran käyttää asiassa puhevaltaansa. Jos vastaanottaja noudattaa tiedoksiannon kehotusta, vaikka tiedoksianto olisi toimitettu virheellisesti, katsotaan vastaanottajan saaneen tiedon ja prosessia jatketaan normaalisti. Rikosasioissa kuitenkin tiedoksiantomenettelyn lainmukaisuus on ehdoton prosessin edellytys. (Lappalainen 2001, 60.)

Mikäli tiedoksianto on ollut tuomioistuimen vastuulla ja tiedoksianto ei ole tapahtunut määräajassa sekä vastaaja ei ole noudattanut tiedoksiannon kehotusta, tulee tiedoksianto toimittaa uudestaan, jos sitä ei katsota virheen vähäisyyden johdosta tarpeettomaksi. Mikäli asianosainen tekee väitteen siitä, että tiedoksiantoa ei ole toimitettu määrättyssä ajassa tai se on toimitettu virheellisesti, tuomioistuimen tulee lykätä käsittelyä taikka asettaa uusi määräaika kirjallisen vastauksen tai lausuman toimittamiseen, jollei sitä virheen vähäisyyden vuoksi ole pidettävä tarpeettomana. (Lappalainen 2001, 61.)

Mikäli tuomioistuin on antanut haasteen tiedoksiannosta huolehtimisen kantajan tehtäväksi, eikä tämä ole toimittanut tuomioistuimelle todistusta haasteen tiedoksiannosta määräaikaan mennessä, asia jätetään pääsääntöisesti sillensä. Näin ei kuitenkaan menetellä, jos vastaaja on väitettä tekemättä vastannut asiaan tai, kun tuomioistuin on kantajan perustellusta pyynnöstä pidentänyt määräaikaa tai päättänyt itse huolehtia tiedoksiannosta. Kun kyse on kantajan vastuulla olevan haasteen tiedoksiannosta, voi juttu kaatua tiedoksiantovirheeseen. Kuitenkin oikeudenkäynnin edettyä haastamisvaihetta pidemmälle voi laiminlyöntiin syyllystyneen vastapuolella olla oikeus vaatia asiassa ratkaisua. (Jokela 2002, 432–433.)

5 TIEDOKSIANTOTAVAT

Tiedoksiantoja toimitettaessa on käytettävä laissa määriteltyjä tiedoksiantotapoja. Tuomioistuimien ei voi mielivaltaisesti käyttää mitä tiedoksiantotapaa tahansa, vaan laissa on asetettu tavat käyttöjärjestykseen. Ensisijaisesti tiedoksianto tulee toimittaa postitiedoksiannota ja toissijaisesti haastemiestiedoksiannota. Käytännössä tiedoksiantaminen tapahtuu pitkälti suoraan haastemiestiedoksiannota, sillä laki ei määritä postitiedoksiannon ehdotonta ensisijaisuutta, vaan jättää tuomioistuimelle harkinnanvaraa. Mikäli tiedoksianto ei onnistu haastemiehen henkilökohtaisesti toimittamana, hän voi turvautua sijaistiedoksiantoon. Tuomioistuimien voi huolehtia tiedoksiannosta kuuluttamalla, kun postitiedoksiannolle eikä haastemiestiedoksiannolle ole edellytyksiä. Ulkomaille toimitettavissa tiedoksiannoissa noudatetaan erityistä menettelyä.

Kuulutus- ja sijaistiedoksiannot eivät takaa tiedoksiannon tavoittavan vastaanottajaa henkilökohtaisesti, mutta ne turvaavat kantajan oikeusturvan ja oikeuden aloittaa oikeudenkäynti.

5.1 Postitiedoksianto

Summaarisissa asioissa tiedoksianto tapahtuu ensisijaisesti postitse. Tiedoksiannettava asiakirja lähetetään postitse saantitodistusta vastaan postitoimipaikasta noudettavaksi, vastaanototodistuksella suoraan vastaanottajan osoitteeseen tai tavallisena kirjeenä asianosaisen prosessiosoitteeseen. Prosessiosoitteella tarkoitetaan osoitetta, jonka asianosainen ilmoittaa tuomioistuimelle. Tähän osoitteeseen voidaan lähettää kaikki oikeudenkäyntiä koskevat asiakirjat. Tuomioistuimen tai syyttäjän tulee olosuhteet huomioiden käyttää harkintaa, milloin vastaajan osoitteeseen tai postitoimipaikkaan lähetettävän tiedoksiannon voidaan olettaa toimivan. (Lappalainen ym. 2007, 936.)

Käytettäessä saantitodistusta postille on ilmoitettava, milloin tiedoksiannon on viimeistään tapahduttava. Postivirkailija tarkistaa vastaanottajan tai tämän valtuuttaman henkilön henkilöllisyyden ja vastaanottaja kuittaa saantitodistuksella tiedoksiannon tapahtuneeksi. Lähetetty tiedoksianto luovutetaan ainoastaan vastaanottajalle tai hänen valtuuttamalleen henkilölle. Kaikilla, myös vastaanottajan läheisillä, tulee olla valtakirja. Tiedoksiannettava asiakirja luovutetaan postitiedoksiannossa vastaanottajalle alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Posti lähettää

saantitodistuksen tiedoksiantokappaleen tuomioistuimeen, jolloin tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen. (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.1.2.)

Vastaanottotodistusta käytettäessä tiedoksi annettavat asiakirjat lähetetään suoraan vastaanottajan prosessiosoitteeseen tavallisena kirjeenä, joka sisältää asiakirjojen lisäksi tuomioistuimeen palautettavan vastaanottotodistuksen. Vastaanottotodistuksen tulee sisältää vastaanottajan allekirjoituksen, tiedoksisaantipäivämäärän sekä paikkakunnan. Allekirjoituksen lisäksi todistuksessa on oltava nimenselvennys, koska allekirjoittaneen henkilöllisyys on voitava näyttää toteen (LITTE 2). Mikäli tiedoksianto suoritetaan yhtiöille tai muulle yhteisölle, vastaanottajan on merkittävä todistukseen asemansa yhteisössä. Asemalla tarkoitetaan sitä asemaa yhteisössä, jonka nojalla kyseinen henkilö on oikeutettu vastaanottamaan tiedoksiantoja yhteisön puolesta. (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.1.1; Lappalainen ym. 2007, 936.)

Tiedoksiannon voidaan katsoa tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun se on jätetty postin kuljetettavaksi. Tavallista kirjelähetystä ei voida käyttää annettaessa tiedoksi kutsua, jossa asianosainen tai hänen legaalinen edustajansa velvoitetaan saapumaan istuntoon tai tekemään jotain henkilökohtaisesti. Sama koskee todistajan tai asiantuntijan kutsumista tuomioistuimeen kuultavaksi. (Lappalainen ym. 2007, 936–937.)

KKO: 2006:85

Syyttämättä jätetty A vaati valtiolta korvauksia sen johdosta, että hän oli ollut rikosepäilyjen takia vapautensa menettäneenä. Syyttämättäjättämispäätökset oli toimitettu hänelle tiedoksi postitse tavallisina kirjeinä, jotka A kiisti saaneensa. Kysymys siitä, oliko korvauskanteet nostettu liian myöhään.

Käräjäoikeus totesi, että haastehakemus oli asiassa sovellettavan lain mukaan toimitettava tuomioistuimeen kuuden kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona hakija oli saanut tietää, että syytetä ei nosteta.

Korkein oikeus katsoo, että kun tiedoksi antaminen on tapahtunut tavallisella kirjeellä, kirjeen vastaanottajaksi merkityn on käytännössä mahdotonta todistaa sitä, että kirje ei ole tullut perille. Kun tiedoksi saamiseen liittyy vastaanottajan oikeuksiin vaikuttavan määräajan alkaminen, olisiakin asianmukaista, että tiedoksiannon lähettäjälle jäisi vastuu tiedon perille menemisestä. Näin ollen on epätietoisissa tapauksissa luontevaa katsoa, että tiedoksi antavan viranomaisen asiana on osoittaa, että asiakirja on tullut vastaanottajan tietoon. Hovi- ja käräjäoikeuden tuomiot

kumotaan. Asia palautetaan käräjäoikeuteen, jonka tulee ottaa se omasta aloitteestaan käsiteltäväkseen.

Tavallisella kirjeellä ei siis voida antaa tiedoksi sellaisia asioita, joiden saapumatta jääminen vaarantaisi vastaanottajan oikeusturvan. Kyseisessä tapauksessa käräjäoikeus ei kyennyt näyttämään toteen että vastaanottaja olisi saanut tiedon syyttämättäjättämispäätöksistä.

Vastaanottotodistus on saantitodistukseen verrattuna asianosaisen kannalta helpompi ja asian käsittelyn kannalta nopeampi. Vastaanottajan oikeusturvan toteutumisen kannalta vastaanottotodistuksen käyttö on kuitenkin ongelmallisempi. Ensinnäkin valvontaa voidaan pitää ongelmana vastaanottotodistuksen käytössä, kun kukaan sivullinen ei erikseen tarkista, onko tiedoksianto tapahtunut oikealle henkilölle. Toiseksi myös vastaanottotodistuksen sisällön ymmärtämisessä on esiintynyt epäselvyyttä, kun vastaanottaja on saattanut ymmärtää, että mielestään saatavan ollessa riidaton, vastaanottotodistusta ei tarvitsisi palauttaa. (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.1.1.)

Tuomioistuimien voi pitää aineiston kansliassa asianosaisen nähtävillä, jos asiakirjojen jäljentäminen on vaikeaa tai se on aineiston laajuus huomioon ottaen epätarkoituksenmukaista. Tästä menettelystä on oltava maininta haastehakemuksessa. Edellä mainitusta aineistosta pois luetaan haastehakemus, vastaus ja kirjallinen lausuma, jotka on aina annettava vastaajalle tiedoksi kirjallisena. (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.5.)

5.2 Haastemiehen toimittama tiedoksianto

Haastemiestiedoksianto on toissijainen tiedoksiantotapa, jota käytetään, jos postitse tapahtuva tiedoksianto ei onnistu tai sen onnistumista voidaan pitää epätodennäköisenä tai sen käyttämiseen on jokin muu erityinen syy. Haastemiehen tulee aina toimittaa tiedoksianto silloin, kun tiedoksiantaminen on uskottu jutun asianosaiselle, poikkeuksena syyttäjä, joka voi käyttää postitiedoksiantoa. Asianosaiselle uskotuissa tilanteissa haastemies ei saa käyttää posti- tai kirjetiedoksiantoa (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.2). Tiedoksiannosta vastaavan viranomaisen on ilmoitettava haastemiehelle, milloin tiedoksianto on viimeistään toimitettava. (Lappalainen ym. 2007, 937.)

Haastemies suorittaa tiedoksiannon henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai tämän valtuuttamalle asiamiehelle. Poikkeuksena tapaukset, joissa haastemies turvautuu

sijaistiedoksiantoon ja hän toimittaa tiedoksiannon OK 11 luvun 7 §:ssä mainituille henkilöille (Lappalainen 2007, 937). Haastetiedoksiannon voi toimittaa haastemieslain mukaan vain tiedoksiantoon oikeutettu. (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.4).

Haastemiehen on laadittava tiedoksiannosta kirjallinen todistus, joka sisältää tiedoksiannon ajankohdan, paikkakunnan sekä kenelle tiedoksianto on toimitettu. Jos tiedoksianto on toimitettu sijaistiedoksiantona, todistuksessa on mainittava syy menettelytavan käyttöön sekä päivä, jolloin ilmoitus on jätetty postin kuljetettavaksi. (Lappalainen ym. 2007, 942.)

Jos haastemies ei etsiskelyistään huolimatta tavoita vastaanottajaa tai tämän asiameistä ja voidaan olettaa, että vastaanottaja välttelee tiedoksiantoa, voi haastemies turvautua ns. sijaistiedoksiantoon. Tällöin haastemies suorittaa tiedoksiannon luovuttamalla asiakirjat jollekin samaan talouteen kuuluvalla 15 vuotta täyttäneelle tai, jos vastaanottaja harjoittaa liikettä, jollekin hänen liikkeensä palveluksessa olevalle. Jollei ketään edellä mainituista tavata, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle. Tämän jälkeen haastemies lähettää vastaanottajalle ilmoituksen toimenpiteistään postitse tavallisena kirjeenä. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen vasta, kun haastemies on jättänyt ilmoituksen postin kuljetettavaksi. (Lappalainen ym. 2007, 940.)

Sijaistiedoksiannon käyttämisen edellytyksenä on, että vastaanottajan asuinpaikka Suomessa on tiedossa (Tiedoksiantokäsikirja 1995, 4.5). Ilmoitus voidaan lähettää siihen osoitteeseen, jossa vastaanottajan tiedetään asuvan tiedoksiantohetkellä. Tämän perusteella vastaanottajalla ei tarvitse olla vakituista asuinpaikkaa Suomessa vaan riittää, että tiedetään missä vastaanottaja todellisuudessa oleskelee. (Lappalainen 2001, 55.)

Sijaistiedoksiannon voi toimittaa vain haastemies ja haastemies tekee ratkaisun, milloin on edellytykset sijaistiedoksiannon käyttämiseen. Haastemiehen on tehtävä päätöksensä tiedoksiantohetkellä havaittujen ulkoisten olosuhteiden perusteella. Jälkikäteen näyttö siitä, että vastaanottajalla ei ollut tarkoitus vältellä tiedoksiantoa, ei sinänsä tee toimitettua tiedoksianto virheelliseksi. Sijaistiedoksianto ei takaa, että vastaanottaja saa henkilökohtaisesti tiedon tiedoksi annettavasta asiasta. Tämän vuoksi rikosasioissa haastetta ei voi antaa tiedoksi vastaanottajalle sijaistiedoksiantona. Sijaistiedoksianto myöskään ei voida käyttää rikos- eikä riita-asioissa silloin, kun joku kutsutaan henkilökohtaisesti saapumaan tuomioistuimeen tai muuten suorittamaan jotain henkilökohtaisesti. Tämä koskee pääasiassa asianosaista, hänen legaalista edustajansa, todistajia ja asiantuntijoita. (Lappalainen ym. 2007, 940–941.)

5.3 Kuulutustiedoksianto

Tuomioistuin voi toimittaa tiedoksiannon kuuluttamalla, jos tiedoksiannon vastaanottajan tai hänen asiamiehen olinpaikasta Suomessa tai ulkomailla ei ole tietoa. Kuuluttamalla voidaan antaa tiedoksi haaste, kutsu tai kehoitus taikka muu asiakirja. Kuulutustiedoksiantoa ei voida käyttää annettaessa tiedoksi kutsua, jossa kutsuttava velvoitetaan saapumaan istuntoon henkilökohtaisesti tai rikosasioissa haasteen tiedoksiannossa. (Lappalainen ym. 2007, 941.)

Kuuluttamalla tiedoksi annettavat asiakirjat on pantava nähtäville tuomioistuimen kansliaan. Lisäksi tuomioistuimen on julkaistava virallisen lehden jonkin kuukauden ensimmäisessä numerossa ilmoitus asiakirjojen pääasiallisesta sisällöstä ja siitä missä asiakirjat ovat nähtävillä. Samaan asiaan liittyvä ilmoitus, jonka tuomioistuin voi julkaista myös sanomalehdessä, on pantava tuomioistuimen ilmoitustaululle. Ilmoitusta ei tarvitse julkaista, jos samassa asiassa on jo aikaisemmin samalle henkilölle toimitettu tiedoksianto kuuluttamalla. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen, kun ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä tai kun riittää että asiakirja on asetettu nähtäville tuomioistuimen ilmoitustaululle. (Lappalainen 2001, 57.)

Kuulutustiedoksiantoon tulee ryhtyä vain, kun tuomioistuin tulee vakuuttuneeksi siitä, että vastaanottajan olinpaikasta ei ole tietoa. Tällä pyritään turvaamaan tiedoksiannon todellinen merkitys eli tiedon välittäminen vastaanottajalle. Siviiliasioissa on kantajan vastuulla ottaa selvää vastaanottajan olinpaikka ja kantajan tulee haastehakemuksessa tuoda esille toimenpiteensä osoitteen selvittämiseksi. Selvittämiseksi riittävät normaalit selvittämistoimenpiteet, kuten osoitetietojen selvittely osoite- ja väestötietoja pitäviltä viranomaisilta. (Lappalainen ym. 2007, 941–942.)

5.4 Ulkomaille tapahtuva tiedoksianto

Tuomioistuin huolehtii ulkomaille lähetettävästä tiedoksiannosta, jos vastaanottaja oleskelee ulkomailla ja hänen osoitteensa siellä on tiedossa eikä tiedoksiantoa ole uskottu asianosaiselle. Tuomioistuimen tulee huolehtia tiedoksiantoa koskevien asiakirjojen lähettämisestä ulkomaan viranomaiselle siten, kuin siitä on erikseen säädetty tai asianosaisen valtion kanssa sovittu. Tuomioistuimen on saatekirjeessään mainittava määräpäivä, mihin mennessä tiedoksiannon on tapahduttava. (Lappalainen 2001, 53.)

KKO 1983: II: 5:

KO oli, jättäessään takaisinsaantikanteen yksipuoliseen tuomioon kantajan poissaolon vuoksi asiallisesti käsittelemättä, antanut valitusosoituksen, vaikkei sellaista olisi tullut antaa. Kantelun määräaika laskettiin virheellisen valitusosoituksen perusteella. Haaste Suomessa vireille pantavaan oikeudenkäyntiin oli annettu Ruotsissa vastaajalle tiedoksi noudattamatta Ruotsin lakia. Kun tiedoksiantomenettely ei myöskään vastannut Suomen lain vaatimuksia, kannetta ei olisi, vastaajan jäätyä pois asian käsittelystä, tullut ottaa tutkittavaksi.

Korkein oikeus on päätöksessään katsonut, että kyseessä olleessa tapauksessa ei ole noudatettu ulkomaille tapahtuvan tiedoksiannon oikeaa menettelyä. Tiedoksiantomenettelyvirheen vuoksi tapaus olisi tullut jättää käsittelemättä.

Tiedoksiannon lähettämisessä noudatetaan erityissääntöjä vastaanottajan olinpaikan mukaan. Jos tiedoksiannon on tullut tapahtua toisessa Pohjoismaassa, lähettää tuomioistuin tiedoksi annettavat asiakirjat suoraan sen valtion viranomaiselle, joka on oikeutettu antamaan oikeusapua tiedoksiannon suorittamisessa. (Lappalainen 2001, 53.)

Tiedoksianto EU:n jäsenvaltioon toimitetaan vuonna 2001 voimaan tulleen EU:n neuvoston asetuksen oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa mukaisesti. Asetuksen mukaan tiedoksiantoa lähettävä viranomainen lähettää tiedoksi annettavat asiakirjat suoraan tiedoksiantovaltion vastaanottavalle viranomaiselle. Vastaanottavan viranomaisen on toimitettava tiedoksianto tai huolehdittava sen toimittamisesta joko vastaanottavan jäsenvaltion lain mukaisesti tai noudattaen lähettävän viranomaisen pyytämää menettelyä, ellei tämä ole vastaanottajan jäsenvaltion lainsäädännön vastaista. EU-maista asetusta ei sovelleta Tanskaan, jonka kohdalla tiedoksiannossa sovelletaan niitä sääntöjä joita Pohjoismaiden osalta on käytetty. (Lappalainen 2001, 54.)

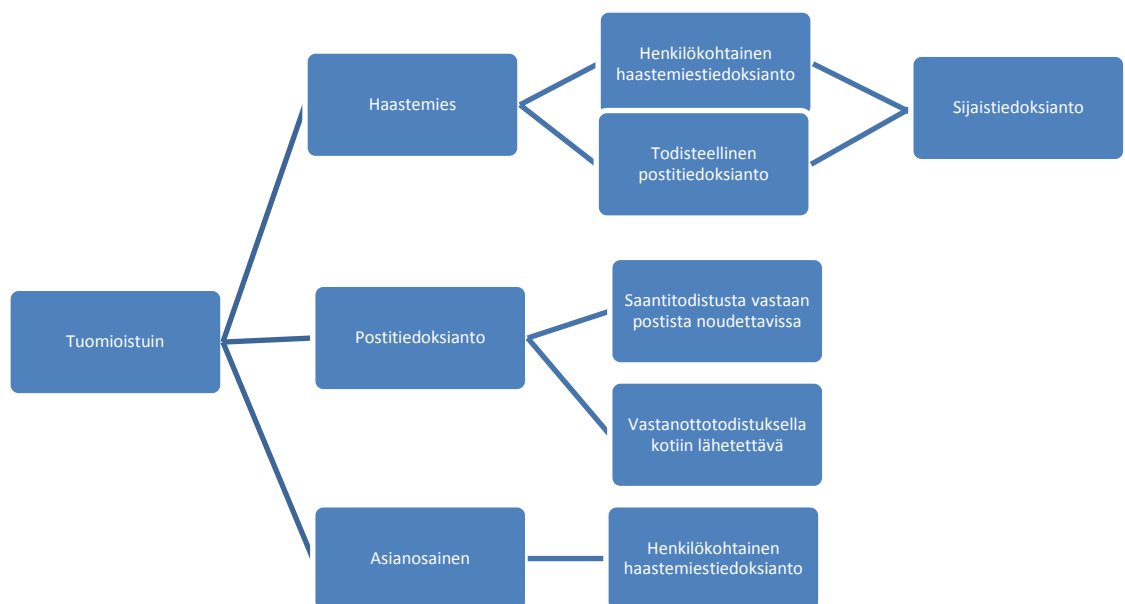
Asetus antaa mahdollisuuden myös tiedoksiantoon postitse toisessa jäsenvaltiossa asuvalle henkilölle. Asetus sallii myös yksityishenkilön, jonka etua oikeudenkäynti koskee, toimittamaan tiedoksiannon suoraan vastaanottavan jäsenvaltion tiedoksiantoviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten välityksellä. Oikeusministeriö huolehtii tiedoksiannon lähettämisestä EU-alueen ulkopuolisiin maihin. Yksityishenkilön tiedoksiannoissa EU-alueen ulkopuolelle vastaa Lääninhallitus. (Lappalainen 2001, 54.)

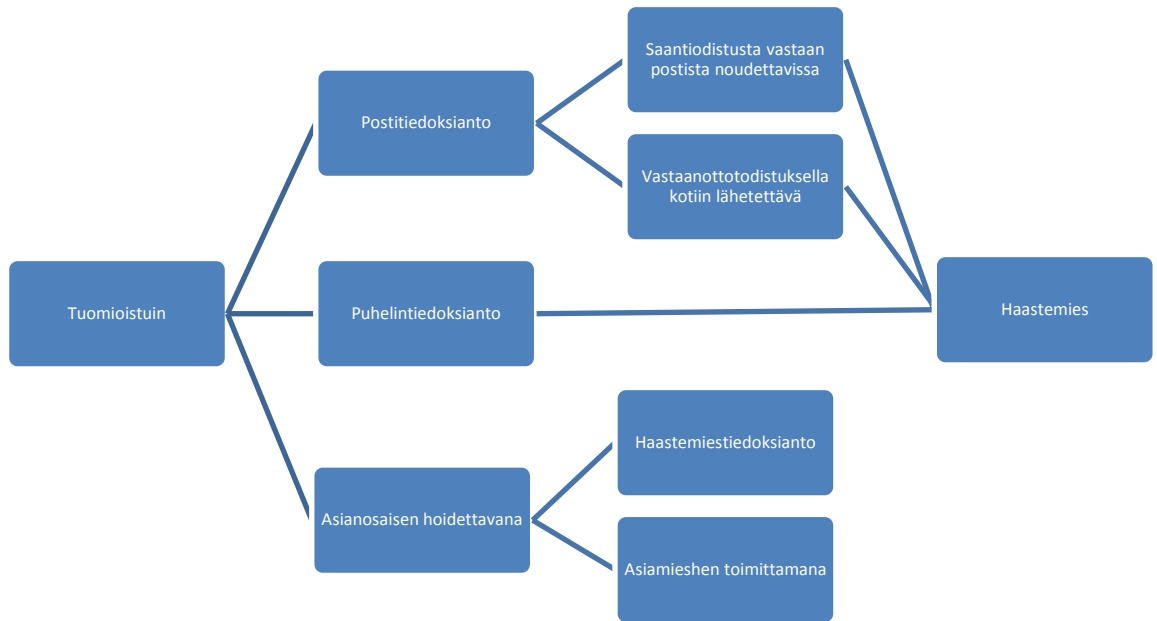
6 TIEDOKSIANTOUUDISTUS 2009

Uudistuksen keskeisimpänä tavoitteena on tiedoksiantojen tehostuminen oikeudenkäynnissä ja erityisesti henkilökohtaisen haastemiehen käytön vähentäminen summaarisissa asioissa. Perusajatuksena on siis pyrkiä keventämään summaaristen asioiden tiedoksiantomenettelyä. Tavoitteeseen pyritään lisäämällä tuomioistuimen käytettävissä olevia tiedoksiantotapoja. Menettelyn nopeuttamiseksi on voitava valita tilanteeseen parhaiten soveltuva tiedoksiantotapa, joka on tehokas ja edullinen. Erityisesti puhelin ja muut sähköiset viestintävälineet tulisi ottaa aiempaa laajemmin käyttöön tiedoksiannoissa. (OM 2009:3, 22.) Esityksessä korostetaan kantajan velvollisuutta asian hoitamisessa. Uudistuksen myötä kantajan tulee selvittää vastaajan yhteystiedot aiempaa tarkemmin sekä ilmoittaa niiden ja omien yhteystietojen muutoksista. (Kola 2009.) Oikeudenkäyntimaksujen porrastamisella pyritään osaltaan vaikuttamaan asianosaisten halukkuuteen asioiden hoitamisessa. (OM 2009:3, 27.)

Vaikeissa tapauksissa ehdotetut uudet keinot eivät sinänsä helpota tiedoksiantoa. Rikosasiassa haasteen tiedoksiantoa pakoilevan vastaajan tavoittaminen jäisi edelleen haastemiehen ja poliisin tehtäväksi. Ehdotetut keinot keventävät tavanomaisia tiedoksiantotehtäviä ja tämän johdosta resursseja vapautuu vaikeiden tapauksien hoitamiseen, jolloin oikeudenkäyntien sujutus ja joutisuus paranevat. Tiedoksiantojen onnistuminen on tärkeää, koska pääkäsittelyjen peruminen aiheuttaa turhia kustannuksia ja käsittelyjen viivästymisiä. (OM 2009:3, 22.)

Kuvio 2. Tiedoksiannon prosessikaavio nykyään

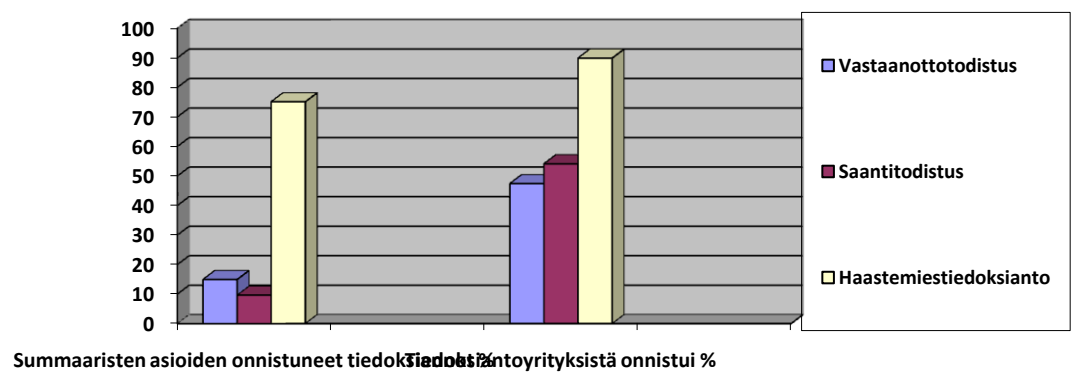
Kuvio 3. Tiedoksiannon prosessikaavio uudistuksen jälkeen

Kuvioista 2 ja 3 tulee esille, kuinka tiedoksiantoprosessi etenee tuomioistuimen antaessa tiedoksiannon tehtäväksi joko käräjäoikeuden henkilökuntaan kuuluvalla, haastemiehelle tai asianosaiselle asian laadun ja laajuuden perusteella. Uudistusten myötä merkittävin muutos nykyiseen on postitiedoksiannon ja puhelintiedoksiannon osuuden kasvaminen haastemies-tiedoksiannon jäädessä toissijaiseksi tiedoksiantotavaksi.

6.1 Haastemiehen toissijaisuuden korostaminen

Postitiedoksianto on ensisijainen tiedoksiantotapa, mutta käytännössä laki ei velvoita käyttämään tätä tapaa ensin. Tämä mahdollistaa haastemiestiedoksiannon käytön suoraan ensimmäisenä tiedoksiantotapana. Uudistuksen yhtenä tärkeimmistä tavoitteista on pienentää haastemiestiedoksiantojen osuutta summaarisissa asioissa. Summaarisilla asioilla tarkoitetaan niitä riita-asioita, jotka koskevat tietyn määräistä saamista, hallinnan tai muun rikkoutuneen olosuhteen palauttamista tai häätöä ja joissa asia ei kantajan mukaan ole riitainen. (OM 2009:3, 15.)

Summaarisissa asioissa tiedoksiantotapojen käytön suhde on pysynyt varsin samanlaisena viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2008 noin 75 % onnistuneista tiedoksiannoista annettiin haastemiestiedoksiantona ja noin 25 % todisteellisena postitiedoksiantona. Haastemiestiedoksiantojen onnistumisprosentti on selvästi suurempi kuin postitiedoksiantojen. Vuonna 2007 haastemiehen toimitettavaksi annettiin 155 173 summaarisen asian tiedoksiantoa ja näistä onnistui 89,9 %. Vastaanottotodistuksella toimitettavaksi annettiin 58 286 tiedoksiantoa ja toimitetuista onnistui vain 47,4 %. Saantitodistusta vastaan annettiin toimitettavaksi 32 865 tiedoksiantoa ja tästä määrästä onnistui 54,1 %. Haastemiesten käyttö on siis paljon tehokkaampaa verrattuna postitiedoksiantoon. (OM 2009:3, 15.)

Kuvio 4. Vuoden 2007 onnistuneet tiedoksiannot kokonaisuudessaan ja tiedoksiantotavoitain

Kuvio 4 esittää kuinka paljon vuonna 2007 onnistuneista tiedoksiannoista toimitettiin vastaanottotodistuksella, saantitodistuksella ja haastemiestiedoksiannolla. Lukemista voidaan päätellä, että haastemiestiedoksianto on kiistatta tehokkain tiedoksiantotapa.

Haastemiestiedoksiannon kustannukset ovat huomattavasti korkeammat kuin todisteellisen postitiedoksiannon. Summaarisessa asiassa haastemiestiedoksiannon kustannukset ovat noin 23 euroa, kun vastaavasti saantitodistuksella toimitetun postitiedoksiannon kustannukset ovat sivumäärästä riippuen noin 6 euroa ja vastaanottotodistuksella toimitetun postitiedoksiannon alle euron. Useimmat onnistuneet postitiedoksiannot säästäisivät varoja, mutta käytännössä on huomattu, että postitiedoksiannon epäonnistuessa joudutaan turvautumaan haastemiestiedoksiantoon. Tällöin kustannukset kohoavat haastemiestiedoksiantoa

korkeammiksi ja asian käsittely viivästyy uuden tiedoksiannon toimittamisen vuoksi. (OM 2009:3, 18–19.)

Postitiedoksianto valitaan tiedoksiantotavaksi summaarisissa asioissa kahdesta pääasiallisesta syystä: jos vastaajalla ei ollut muita velkomusasioita vireillä tai jos vastaajalla oli ollut aikaisemmin velkomusasioita, jotka olivat onnistuneet postitse. Haastemiestä käytetään suoraan, jos vastaajalla oli ollut muita velkomusasioita, jotka eivät olleet onnistuneet postitse tai, jos vastaajalla on jo muita velkomusasioita haastemiehellä tiedoksi annettavana. Vaikka käräjäoikeuksissa valitaan tiedoksiantotavat pääasiassa samoilla periaatteilla, on kuitenkin huomattavia eroja siinä, kuinka onnistuneita ja epäonnistuneita tiedoksiantoja tarkistetaan ennen tiedoksiantotavan valintaa. Tämä selittää osaltaan suuren vaihtelun esimerkiksi haastemiestiedoksiannon roolista summaarisissa asioissa eri käräjäoikeuksissa. (OM 2009:3, 17).

Haastemiestiedoksiannon käyttö summaarisissa asioissa on liian raskas ja kallis tapa. Sen sijaan kirjeitse tapahtuvan tiedoksiannon ja muiden sähköisten välineiden ja ehdotetun puhelintiedoksiannon käyttöä lisätään entisestään. Haastemiestiedoksiannon toissijaisuutta halutaan korostaa tiukentamalla sen toimittamisen edellytyksiä. Haastemiestiedoksianto voitaisiin käyttää vain, jos ensin on yritetty posti- tai sähköistä tiedoksianto ja/tai puhelintiedoksianto, eikä tiedoksianto ole onnistunut. Haastemiestiedoksianto voitaisiin käyttää suoraan vain, jos muun tiedoksiantotavan epäonnistuminen olisi ilmeistä tai sen käyttämiseen olisi muu painava syy. (OM 2009:3, 25.)

6.2 Puhelintiedoksianto ja muut sähköiset tiedoksiantovälineet

Aikaisemmin laissa ei ole ollut säännöksiä puhelimitse toimitettavasta tiedoksiannosta alioikeudessa. Toisaalta laki ei ole asettanut estettä epävirallisesti tapahtuville tiedoksiannoille, mutta niihin ei voitu liittää mitään uhkia. Vuonna 2002 riita-asiain menettelyuudistuksen yhteydessä lakiin lisättiin säännökset puhelimitse asianosaisille tehtävistä ilmoituksista valmistelussa. Säännöksen mukaan ilmoitukset asian käsittelyn etenemisestä voidaan tehdä puhelimitse tai muuta soveltuvaa tiedoksiantotapaa käyttäen. Näin ollen myös haastehakemuksen täydentäminen puhelimitse tuli mahdolliseksi. Säännöksessä ilmenevässä puhelintiedoksiannossa ei kuitenkaan tarkoitettu OK 11 luvussa olevaa tiedoksianto, vaan se koskee niin sanottua asianosaisen yleistä informointia. Säännös ei pidä siis sisällään, haasteen, muun kutsun tai kehotuksen virallista tiedoksianto. (Jokela 2002, 422.)

Hovioikeuden kutsuja pääkäsittelyyn on voitu antaa puhelimitse valittajalle, ja valitukseen vastanneelle asianosaiselle siten, että kutsun sisältö kerrotaan hänelle puhelimesta. Edellytyksenä on kuitenkin varmistaa, että asianosainen ymmärtää tiedoksiannon merkityksen ja saa epäilyksettä tiedon kutsusta. Puhelimitse tapahtuva tiedoksianto voidaan toimittaa myös sellaisen asianosaisen asiamiehelle, jonka päämiestä ei ole määrätty saapumaan henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn. Tiedoksianto puhelimitse voidaan toimittaa myös muillekin asianosaisille ja todistelutarkoituksessa kuultaville henkilöille näiden suostumuksella. Näin ollen, kutsu on vahvistettava asianosaisen hovioikeudelle ilmoittamaan osoitteeseen lähetettävällä kirjeellä tai sähköisellä viestillä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. (Jokela 2002, 422.)

Vuoden 2009 alkupuolella oikeusministeriön mietintöryhmä julkaisi mietinnön lakimuutoksesta, jossa puhelintiedoksianto otettaisiin virallisesti käyttöön yleisenä tiedoksiantotapana. Tästä säädettäisiin OK 11 lukuun otettavassa uudessa 3b §:ssä, ja vastaavasti nykyiset kutsua muutoksenhakuasteissa koskevat erityissäännökset 26 luvun 28 §:ssä kumottaisiin. Uusi säännös koskisi kaikkia yleisiä tuomioistuimia sekä erityistuomioistuimia siltä osin, kun niissä sovelletaan mainitun luvun säännöksiä. (OM 2009:3, 22.)

Puhelintiedoksianto ei varmuutensa kannalta olennaisesti eroa haastemiehen toimittamasta tiedoksiannosta, koska tiedoksiannon vastaanottajaan saadaan puhelimitse reaaliaikainen suullinen yhteys. Vastaanottajan henkilöllisyys pystytään varmistamaan kysymyksien avulla. Etuna puhelintiedoksiannossa verrattuna todisteellisesti tapahtuvaan postitiedoksiantoon on se, että vastaanottajalle asia voidaan selvittää vapaamuotoisesti. Vastaanottajan kannalta tiedoksiannon sisällön ymmärtäminen helpottuu, koska vastaanottaja voi esittää puhelimesta kysymyksiä sekä pyytää tarkennuksia. Puhelimesta on vastaanottajalle ilmoitettava asian vaatimus, pääasiallinen peruste, määrääjat sekä uhat, sekä muut vastaavat tarpeelliset seikat. (Kokola 2009.) Esimerkiksi on otettava huomioon, että vastaanottaja voi olla ylivelkaantunut, jolloin hänen kykynsä asioiden hallintaan on voinut heikentyä huomattavasti. (OM 2009:3, 22–23.)

Ehdotuksen mukaan puhelintiedoksiantoa voitaisiin käyttää lähtökohtaisesti kaikenlaisten asiakirjojen tiedoksiannossa. Myös kutsu todistajalle sakon uhkineen voitaisiin antaa tiedoksi puhelimesta. Puhelintiedoksianto ei kuitenkaan mahdollista haasteen ja siihen liittyvän haastehakemuksen tiedoksi antamista sen laajuuden ja laadun takia. Poikkeuksena edellä mainitusta pääsäännöstä, puhelimitse voitaisiin antaa tiedoksi haaste summaarisessa asiassa, joka koskee tietyn määräistä saamista ja joka on kantajan mukaan riidaton. Tällaiset asiat ovat

sopivia puhelintiedoksiannolle niiden laadun ja laajuuden vuoksi, sillä ne ovat sisällöltään usein varsin suppeita ja yksinkertaisia sopivia. Mikäli vastaaja ei vastaa kanteeseen, asia voidaan ratkaista yksipuolisena tuomiona, jolloin ulosottoperuste täyttyy. Tämän jälkeenkin vastaajalla on mahdollisuus hakea takaisinsaantia. (OM 2009:3, 23.)

Puhelintiedoksiannon toimittaa virkavastuullaan käräjäoikeuden haastemies tai asianomaisen tuomioistuimen virkamies, esimerkiksi tuomioistuimen kansliahenkilökuntaan kuuluva. Puhelintiedoksianto toimitettaisiin siten, että asiakirjan vastaanottajan kannalta merkityksellinen sisältö kerrotaan hänelle puhelimitse. Vastaanottajan oikeusturvan turvaamiseksi, täydentävänä toimena asiakirja lähetettäisiin vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen postitse tai sähköisenä viestinä. Vahvistuksen lähettäminen on tarpeen myös tiedoksiannon kansainvälisen hyväksyttävyyden kannalta, koska riidattomia saatavia koskevat Euroopan yhteisön asetukset eivät tunne pelkkää puhelintiedoksiantoa. Vahvistuksesta voitaisiin näin ollen luopua vain, jos se on erityisestä syystä ilmeisen tarpeeton. (OM 2009:3, 23.)

Selvää kuitenkin on, että puhelintiedoksianto ei tule kyseeseen kaikissa tilanteissa. Lakiin otettaisiin säännökset niistä edellytyksistä, joiden perusteella on tapauskohtaisesti harkittava, voidaanko asiakirja antaa puhelimesta tiedoksi. Puhelintiedoksianto voidaan toimittaa silloin, kun tiedoksi annettavan asiakirjan sisältö ja laatu on yksinkertainen ja selkeä. Vastaanottajan tulee suostua puhelintiedoksiantoon. Jos vastaanottaja on käyttänyt puhevaltaa, hän on sitoutunut vastaanottamaan asiakirjan puhelimen välityksellä. On myös varmistettava, että vastaanottaja saa epäilyksettä tiedon asiakirjasta ja ymmärtää täysin sen sisällön, sekä tiedoksiannon merkityksen. (Kola 2009.)

Puhelimella tapahtuvan tiedoksiannon lisäksi, tulisi käyttää myös muita sähköisiä viestintävälineitä nykyistä enemmän tiedoksiannoissa. Sähköisten viestimien kautta tapahtuvan tiedoksiantojen laajentaminen on kuitenkin käytännössä hankalaa. Sähköiset välineet toimivat parhaiten kantajan ja käräjäoikeuden välisessä tiedonkulussa, mutta haasteen tai muun asiakirjan sähköinen tiedoksianto vastaajalle on selvästi vaikeampaa. Vastaajilla ei usein ole käytettävissä sähköisiä viestintävälineitä, eivätkä ne ole käräjäoikeuden tiedossa. Ongelmalliset vastaajat eivät myöskään useimmiten halua myötävaikuttaa tiedoksiantojen onnistumiseen. (OM 2009:3, 24.)

Vastaanottotodistusta vastaan tapahtuva tiedoksianto voitaisiin myös toteuttaa sähköisesti, mikäli se kussakin tapauksessa on mahdollista. Säännös sähköisesti tapahtuvasta tiedoksiantosta lisättäisiin OK 11 luvun 3 §:ään. Nykyisen lain mukaan tiedoksi annettava asiakirja, johon liittyy palautettava vastaanottotodistus, voidaan lähettää vastaanottajalle vain kirjeellä postitse. Oikeusministeriön työryhmän esityksessä on ehdotettu, että asiakirja voitaisiin lähettää myös sähköisenä viestinä. Käytännössä tämä olisi mahdollista sähköpostitse tai telekopiona. Vastaanottaja voisi palauttaa täyttämänsä vastaanottotodistuksen sähköisessä muodossa, esimerkiksi sähköpostin liitetiedostona. Tämä voisi olla toimiva ratkaisu, annettaessa summaarisia asioita tiedoksi yrityksille ja yhteisöille, joilla oletetaan olevan jokapäiväisessä käytössään sähköisiä viestimiä. Vastaanottajan oikeusturvan kannalta asiakirjojen ja vastaanottotodistuksen lähettämisessä sähköisesti ei juuri eroa niiden lähettämisestä postitse. Sähköposti voidaan varmenteita käyttämällä lähettää tietoturvalisellä tavalla, jopa kirjettä turvallisemmin. (OM 2009:3, 24.)

Asiakirjat pitäisi lähettää vastaanottajalle tämän ilmoittamalla tavalla esimerkiksi hänen ilmoittamaansa sähköpostiosoitteeseen. Hyväksyttävänä ei voida pitää, että asiakirjoja lähetettäisiin, muuhun tai muutoin selville saatuun sähköpostiosoitteeseen ilman, että vastaanottaja on ilmoittanut sen käyttökelpoisuudesta. Tämän tiedoksiantotavan käytettävyyttä rajoittaa suostumuksen saaminen vastaanottajalta. (OM 2009:3, 24.)

Ehdotetut tiedoksiantotapojen uudistukset vaikuttavat oikeudenkäyntien joutuisuuteen. Tiedoksiantotapojen lisääminen ja haastemiehen aseman toissijaisuuden korostaminen keventävät oikeudenkäyntimenettelyä ja tuovat onnistuessaan kustannussäästöjä. Aikaisempaan nähden keskeisin hyöty saavutetaan puhelintiedoksiantojen käyttämisellä summaarisissa asioissa, joissa haastemiehen käyttäminen on turhan raskas ja kallis toimenpide. Todisteellisen posti-tiedoksianton epäonnistuttua tai sen sijasta käytettäisiin puhelintiedoksiantoa tai muuta sähköistä tiedoksiantoa. Näin ollen henkilökohtaiseen haastemiestiedoksiantoon jouduttaisiin turvautumaan nykyistä huomattavasti harvemmin. (OM 2009:3, 27.)

Puhelintiedoksianto sitoo työvoimaa enemmän kuin todisteellinen postitiedoksianto, mutta se on kuitenkin henkilökohtaista haastemiestiedoksiantoa kevyempi vaihtoehto. Haastemiehen matkustamisen vähentymisellä on siis oleellinen merkitys joutuisuuteen ja kustannussäästöjen syntymiseen. Merkitys korostuu erityisesti välimatkojen kasvaessa, kun tuomiopiirit laajentuvat käräjäoikeusverkoston muutoksen myötä vuonna 2010. (OM 2009:3, 27.)

6.3 Asianosaisten asema tiedoksiannoissa

Asianosaisten suorittamat tiedoksiannot vähentäisivät tuomioistuimen työmäärää ja kuluja, mutta kansalaisten oikeusturvan ja tasavertaisuuden säilymisen kannalta niiden laajempi käyttöönotto ei ole tässä vaiheessa vielä perusteltua. Mutta erityisesti summaarisissa velkomusasioissa, tuomioistuinten tulisi käyttää lain suomaa mahdollisuutta enemmän, ja voitaisiin antaa tiedoksiannot nykyistä laajemmin asianosaisten itsensä tehtäväksi. Uudistuksessa ehdotetaan, että OK 11 luvun 2 §:ssä annettua kynnystä laskettaisiin, siten että tuomioistuin voisi asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksiannosta huolehtimisen asianosaiselle, jos tuomioistuin katsoo siihen olevan aihetta. Mahdollisuutta voitaisiin käyttää poikkeuksellisissa tilanteissa, kuten kiireellisissä asioissa. (OM 2009:3, 25–26.)

Asianosaisella tulisi olla myös muita tiedoksiantotapoja käytettävissä haastemiestiedoksiannon lisäksi. Tiedoksiantotavan tulee kuitenkin olla varma ja luotettava ja sen tulee sisältää etuja verrattuna siihen, että tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta. Tiedoksiannon toimittaminen vaatii luotettavuutta ja sen vuoksi tiedoksiannon pystyy toimittamaan vain sellainen henkilö, joka on ammatillisen valvonnan alaisuudessa. Uudistuksessa ehdotetaan, että tiedoksiannon voisi toimittaa myös vain kyseisessä riita-asiassa asianosaista edustava asiamies tai julkinen oikeusavustaja, jotka ovat valvonnan alaisuudessa. Lisäksi edellytetään, että vastaanottaja itse allekirjoittaa todistuksen tiedoksiannon vastaanottamisesta. Vastaanottotodistus voitaisiin hankkia tällä tavoin vastaanottajalta henkilökohtaisesti. Haasteen tiedoksiantoa muutettaisiin siten, että myös haaste voidaan antaa tiedoksi ilman valtakirjaa asianajajalle tai julkiselle oikeusavustajalle, kun tämä ilmoittaa valtuudestaan ottaa haaste vastaan. (OM 2009:3, 26.)

Asianosaisten velvollisuuksista myötävaikuttaa aktiivisesti tiedoksiantojen onnistumiseen tulisi säädettäväksi OK:een ja rikosoikeudenkäyntilakiin otettavissa säännöksissä. Asianosaisten pitäisi ilmoittaa tarvittavat puhelinnumerot ja pidettävä yhteystietonsa ajan tasalla koko oikeudenkäynnin ajan. (OM 2009:3, 26.)

6.4 Oikeudenkäyntimaksujen porrastaminen

Kirjallisessa valmistelussa päättyvästä riita-asiasta perittävä oikeudenkäyntimaksu on nykyisin 79 euroa haasteen tiedoksiantotavasta riippumatta. Uudistuksen myötä maksu alennettaisiin

69 euroon. Maksu olisi kuitenkin nykyistä korkeampi, 89 euroa, jos tuomioistuin on joutunut antamaan haasteen tiedoksi muulla kuin ensisijaisella tiedoksiantotavalla, toisin sanoen on joutunut käyttämään haastemiestiedoksiantoa. (OM 2009:3, 26–27.)

Porrastuksella pystyttäisiin näin vaikuttamaan asianosaisten toimintaan. Sekä kantajalla että vastaajalla olisi taloudellinen kannustin siihen, että tiedoksiantaminen tapahtuu kullekin osapuolelle edullisimmalla tavalla. Oikeudenkäyntimaksun porrastaminen on kustannusneutraali. Perittävää maksua alennettaisiin tai toisaalta nostettaisiin haasteen tiedoksiantotavan mukaisesti siten, että maksujen kokonaiskertymä pysyisi arvion mukaan nykyisellä tasolla. Toisaalta asianosaiselle aiheutuva kokonaismaksurasitus pysyisi nykyisellä tasolla, mutta se jakautuisi asianosaisten kesken nykyistä paremmin. Porrastus lisää kuitenkin käsittelijöiden työmäärää ja virheiden mahdollisuutta, kun erityisesti summaaristen asioiden käsittely ja ratkaiseminen tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista. (OM 2009:3, 26–27.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tiedoksiantojen kehittyminen ja sähköisten välineiden käytön lisääntyminen on muutos kohti nykyaikaisempaa oikeudenkäyntiä. Kehittymisen suunta ei ainoastaan nopeuta oikeudenkäyntimenettelyä, vaan se ohjaa jo ajastaan jäänyttä kokonaisuutta kohti modernia automatisempaa toimintamallia. Yleensä julkinen oikeuslaitos reagoi hitaasti tekniikan kehitykseen ja uusien innovaatioiden käyttöön ottoon. Hitautta selittää osin luottamuksen puute uuden tavan toimintakyvystä, toimintatapojen muuttamisesta ja kustannuksista. Uusista menetelmistä ja laitteista on oltava toimintavarmuus, ennen kuin niihin voidaan kokonaisuudessaan siirtyä. Siirtymisprosessi on hidas, koska se ei saa aiheuttaa toiminnan katkeamista missään vaiheessa. Sähköisten palvelujen tuottaminen verkkoympäristöön tulee olemaan lähitulevaisuuden haaste. Sähköisiä palveluja käyttämään tottuneet ihmiset jopa vieroksuvat toimipaikassa asiointia. Tämän vuoksi olisi tärkeää seurata yksityisen sektorin viitoittamaa tietä Internetin hyödyntämisessä. Esimerkkinä mainittakoon verkkopankin merkitys nykyajan yhteiskunnassa.

Oikeudenkäynnissä tapahtuva tiedoksianto on kuulunut suomalaiseen oikeushistoriaan alkuperäisestä saakka. Se on yksi tärkeimmistä osatekijöistä oikeudenkäyntiprosessissa ja sen tarkoitus on turvata osapuolten tiedonsaanti luotettavasti ja tasapuolisesti. Tiedoksiantotavat ovat olleet erilaisia eri aikakausina, mutta pääperiaatteet tiedoksiantamisesta ovat pysyneet samoina. Nykyään kansalaisten oikeusturvan suojaaminen on kantava ajatus tiedoksiantamisen taustalla. Periaatteen mukaan ei voida hyväksyä sellaista tiedoksiantotapaa, joka mahdollistaisi vastaanottajan oikeusturvan heikentymisen tiedon saannissa. Tämä on hidastanut uusien toimintamallien ja -tapojen käyttöönottoa tiedoksi antamisessa, koska vastaanottajan oikeusturvan säilyminen vaatii toimintavarman tavan, jonka käytöstä ei jää epäilystä, että tieto saavuttaa vastaanottajan.

Käräjäoikeusverkosto supistuu lähes puoleen nykyisestä vuonna 2010. Käräjäoikeusveroston uudistaminen ja käräjäoikeuksien määrän vähentäminen luo uusia haasteita oikeuslaitoksen toiminnan kehittämiseksi. Toimialueiden laajentuminen sekä käsiteltävien asioiden määrän kasvu suhteessa käytettäviin henkilöresursseihin pakottaa etsimään uusia toimintatapoja. Ilman toimintatapojen uudistamista käräjäoikeuksien määrän vähentyessä henkilökunnan lisääminen olisi väistämättä edessä. Yhden tuomioistuimen vastuualue kasvaa toimialueen suurentuessa. Ilman uusien tiedoksiantotapojen käyttöönottoa, ei samoilla henkilöresursseilla

todennäköisimmin voida vastata asiamäärien kasvuun. Huomiota täytyy myös erityisesti kiinnittää palvelun laatuun. Jo perustuslaissa turvataan kansalaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asian mukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Asiamäärien kasvu ja tuomioistuimen toiminnan keskittäminen suurempiin yksiköihin ei saa uhata näitä kansalaisen perusoikeuksia. Asiamäärän lisääntyminen voi muuttaa käsittelyn rakenteen suorittavaksi ja massamuotoiseksi toiminnaksi laadun ja yksilön huomioimisen kustannuksella.

Pitkät välimatkat lisäävät yhteiskunnalle matkustamisesta aiheutuvia kustannuksia. Matkustamiseen kulutettu työaika on poissa työn tekoon käytettävästä ajasta. Istuntopaikkojen vähentäminen aiheuttaa hankaluuksia myös kansalaisille. Välimatkojen kasvaminen ja toisaalta julkisen liikenteen puutteelliset yhteydet syrjäseuduilla aiheuttavat suoranaisia ongelmia.

Kun haastemies huolehtii tiedoksiannosta, hän aloittaa työskentelyn yhteystietojen, kuten olinpaikan, osoitteen ja puhelinnumeroiden selvittämisellä. Summaaristen asioiden tiedoksiannossa haastemies ottaa ensin puhelimitse yhteyttä vastaajaan hänen tavoittamisensa helpottamiseksi. Vastaajalta kysytään halukkuutta osallistua itse asianhoitoon, hakemalla asiakirjat itse käräjäoikeuden kansliasta. Muutoin haastemies selvittää mahdollisen ajankohdan, milloin vastaaja on tavoitettavissa ja asiakirjat voitaisiin toimittaa hänelle henkilökohtaisesti. Tiedoksiantouudistuksen myötä puhelimitse tapahtuvalla tiedoksiannolla säästetään aikaa ja voimavaroja. Haastemies voi aikaisemman menettelynsä mukaisesti antaa asiakirjan virallisesti tiedoksi jo ensimmäisen asiakaskontaktin aikana, jolloin ylimääräinen tavoittamisaika jää kokonaan pois. Tavoitteena olisi, että suurin osa yksinkertaisista riita-asioista saataisiin annettua tiedoksi puhelimitse lakimuutoksen tultua voimaan.

Puhelimitse tapahtuva tiedoksianto on käyttöominaisuuksiltaan nopea. Asia pystytään antamaan yksityiskohtaisesti tiedoksi vastaajalle tämän olinpaikasta riippumatta. Puhelimitse haastemies pystyy yksilöimään ja antamaan lisätietoja asian tiedoksiannon vastaanottajalle, toisin kuin todisteellisesti postitse lähetettävässä tiedoksiannossa. Todisteellisesti postitse lähetettävän tiedoksiannon sisällön ymmärtämisessä on esiintynyt usein ongelmia. Näin ollen puhelimitse tapahtuva tiedoksianto on ymmärrettävyydeltään parempi, kuin postitiedoksianto. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen kun asia on selitetty vastaanottajalle ja hän on ymmärtänyt sisällön sekä tiedoksiannon merkityksen tai vastaanottaja on jo käyttänyt puhevaltaansa kyseisessä asiassa. Tiedoksiannon tapahduttua käsittely voi käynnistyä välittömästi, eikä tuomioistuimen tarvitse odotella postin aiheuttamia tiedonkulkuviveitä. Tiedoksiannon vastaanottamiseen varatusta ajasta aiheutuu viivästyksiä, koska tiedoksianto voitaisiin

todeta toimitetuksi välittömästi puhelintiedoksiannolla. Vastaja viivyyttää todistuksen palauttamista tuomioistuimelle tai jättää vastauksen kokonaan palauttamatta, tällöin prosessi käynnistyy uudelleen ja aikaa kuluu turhaan. Haastemiesten aika ei kulu vastaanottotodistusten lähettämiseen, kun haastemies voi tavoitella asiakasta puhelimitse, jonka mahdollisesti epäonnistuttua hän lähtee tavoittamaan vastaajaa henkilökohtaisesti. Haastemiehet voivat näin ollen keskittyä hoitamaan vaikeampia tapauksia.

Puhelintiedoksiannon ongelmana ovat kuitenkin sen tietosuojaongelmat. Kuinka vastaanottaja voidaan todentaa oikeaksi henkilöksi? Toisaalta tietosuojakysymys on samanlainen, kuin postitse tapahtuvassa tiedoksiannossa. Tiedoksiantoa suorittavan henkilön on osattava kysyä tunnistusta tukevat kysymykset, jotta henkilö tunnistetaan oikeaksi. Tämä vaatinee yhteisiä pelisääntöjä ja henkilökunnan kouluttamista. Haastemiehillä on parhaat edellytykset tiedoksiantojen hoitamiseen, sillä pitkä työkokemus ja ammattitaito ovat etulyöntiasemassa puhelimesta tapahtuvan tiedoksiannon onnistumisessa. Aikaisemminkin haastemiehet ovat tavoitelleet asiakkaitaan puhelimitse yrittäen tiedustella heidän sijaintiaan tai mahdollista halukkuutta vaikuttaa asian etenemiseen. Helsingin, Kouvolan, Turun ja Vaasan hovioikeuksien kokemukset puhelintiedoksiannon käytöstä ovat olleet myönteisiä eikä oikeusturvaongelmia hovioikeuksissa ole ilmennyt. Käräjäoikeuksissa puhelintiedoksiannon ollessa massamuotoista voi oikeusturva kuitenkin vaarantua. ”Kun puhelintiedoksiantojen käytöstä on saatu lisää kokemusta, voitaneen myöhemmin harkita sen laajentamista myös haasteiden tiedoksiantoihin muissakin kuin summaarisissa asioissa”, toteaa professori Jokela. Tampereen käräjäoikeus katsoo, että puhelintiedoksianto voisi koskea myös tilanteita, joissa haastehakemus on vaikeaselkoinen, laaja ja juridisesti monimutkainen, koska tällaisessa laajassa riita-asiassa haastehakemuksesta selonottaminen jää muutenkin usein haastettavalle itselleen.

Tiedoksiantoa vastaanottavan henkilön pakoilu muodostunee kuitenkin ongelmaksi tietyn ryhmän keskuudessa. Lainkuuliaisen otteen elämään menettäneet henkilöt eivät omista puhelimia, tai he käyttävät salaisia numeroita tai etukäteen maksettuja henkilötiedottomia prepaid-liittymiä, jotka tunnustetaan yleiseksi ongelmaksi rikollisuuden yhteydessä. Näitä henkilöitä haastemies ei edelleenkään tavoita, muuten kuin henkilökohtaisesti etsimällä.

Sähköisten viestintävälineiden käyttämisestä on hyötyä niiden nopeuden ja edullisuuden takia. Sähköpostilla pystytään vaivattomasti lähettämään yhdellä kertaa laajojakin asiakirjakokonaisuuksia suoraan vastaanottajalle. Tämä mahdollistaa asiakirjojen pikaisen toimittamisen ja tuo samalla säästöjä. Sähköisiä tiedoksiantoja voitaisiin aluksi lähettää esimerkiksi yhteis-työhalukkaille yrityksille ja yhteisöille, jotta toimintatavan luotettavuudesta saataisiin näyttöä.

Sähköpostin heikkoutena on sen tietoturvallisuuden luotettavuus. Lähitulevaisuudessa sähköisen asiointipalvelun kehittämistä pidettäisiin edistyksellisenä. Tiedoksiannon vastaanottaja voisi tunnistautua Internetissä käytettävillä varmenteilla. Näin ollen tiedoksianto saadaan toimitetuksi oikeusturvaa vaarantamatta. Asiakirjat voisi halutessaan ottaa tiedoksi henkilökohtaisia verkkotunnuksia käyttämällä, samalla tavalla kuin esimerkiksi verkkopankissa asioidessa.

Tiedoksiannon uudistukset ovat saaneet muotonsa muiden pohjoismaiden oikeusjärjestelmistä. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa puhelinta ja muita sähköisiä välineitä käytetään päivittäin ja ne ovat osoittautuneet erittäin päteviksi tiedoksiantovälineiksi. Suomen tiedoksiantojärjestelmä on ollut jo aiemmin hyvin paljon esikuviansa kaltainen ja nyt se uudistuu entistä lähemmäksi niitä. EU:ssa käytetään myös yhteisiä vähimmäisperiaatteita ja sen myötä tiedoksiantojen säännökset ovat samankaltaisia kaikissa jäsenvaltioissa.

Globaalissa maailmassa ihmisten liikkuvuutta on helpotettu ja myös oikeudellista yhteistyötä jäsenmaiden välillä tulisi parantaa entisestään. Ihmisten vapaa liikkuvuus rajojen yli vaikeuttaa tiedoksiannon suorittamista. Tämän vuoksi Suomen pitää lähentää säädöksiään naapurimaiden kanssa, jotta tiedoksiantaminen maiden välisissä asioissa kävisi mahdollisimman sujuvasti. Ehkä tulevaisuudessa tiedoksiantaminen pystytään hoitamaan suomalaisen tuomioistuimen hoitamana tiedoksiannon vastaanottajan olinpaikasta riippumatta. Tähän voitaisiin päästä sähköpostitse toimitettavalla tiedoksiannolla.

Ehdotettu oikeudenkäyntimaksujen porrastaminen ei sinällään ole tarkoitettu tuomaan lisätuloja. Oikeudenkäyntimaksujen porrastaminen on kustannusneutraali. Maksun hintaa alennetaan, mutta toisaalta nostetaan. Maksun porrastaminen on toivottu lisäävän asianosaisten osuutta asian selvittämisessä. Mikäli tuomioistuimien saa tiedoksiannon hoidettua ensisijaisella tiedoksiantotavalla, on perittävä maksu silloin alhaisempi. Toisaalta mikäli tuomioistuimien joutuu käyttämään toissijaista tiedoksiantoa, perittävä maksu luonnollisesti korkeampi. Ehdotetut muutokset lisäävät ja toisaalta vähentävät aikaisemmin voimassa olleen maksun määrää 10 eurolla. Toisaalta maksun porrastaminen olisi voinut olla vieläkin suurempi. Onko 10 euron lisämaksulla tosiaan vaikutusta omaan halukkuuteen asioiden hoitamisessa? Toisaalta, jos kyseessä on jo valmiiksi ylivelkaantunut henkilö, onko eettisesti oikein kuormittaa asian selvitysvaiheessa häntä entistä enemmän?

Oikeudenkäyntimaksujen porrastamisen ohessa olisi voitu myös keskittyä korostamaan asianosaisen asiaa enemmän. Mikäli osoitetietojen selvittäminen olisi kantajalla, olisi maksu

hänelle huomattavasti alhaisempi. Toisaalta voidaanko kantajaa painostaa osoitteiden etsimiseen palkkioperiaatteella? Kuinka paljon asianosaisille voi aiheutua haittaa asioiden hoitamisesta? Osoitetietojen selvittäminen on toisinaan vaikeaa. Haastemiehet käyttävät työssään mitä erilaisimpia tapoja osoitteiden, puhelinnumeroiden ja olinpaikkojen selvittämiseen. Voisiko yhteystietojen selvittäminen olla kantajalla?

Ehdotettu muutos asianosaisen osallistumisesta asian hoitoon yhteystietoja selvittämällä on kyseenalainen. Asianosaisen selvittäessä itse yhteystietoja, hän joutuu turvautumaan vain julkisiin yleisiä numeroita ylläpitäviin rekistereihin. Haastemiehet joutuvat työssään etsimään yhteystietoja erilaisista rekistereistä, sekä toimipaikoista. Haastemiehellä on oikeus saada käyttöönsä salattuja tietoja. Yksityisellä henkilöllä oikeutta suojattuun tietoon ei ole. Näin ollen yhteystietojen selvittämiseen käytettävät keinot eivät ole riittäviä. Julkisista rekistereistä saadaan varsin usein suppeaa sekä vanhentunutta tietoa, koska julkiset rekisterit perustuvat suoramarkkinoinnista saatuihin tietoihin tai julkiseen puhelinluettelotietoon. Vaikka yksityinen henkilö olisi selvittänyt yhteystiedot, haastemies joutuu joka tapauksessa tarkistamaan tietojen oikeellisuuden. Näin ollen uudistuksella ei saavuteta tavoiteltua hyötyä.

Opinnäytetyössä olisi voitu perehtyä tarkastelemaan tiedoksiantoa enemmän tulevan rakennemuutoksen näkökulmasta. Työssä olisi voitu pureutua pohtimaan rakennemuutoksen tiedoksiantohenkilökuntaan aiheutuvia kysymyksiä. Olisi voitu pohtia myös rakennemuutoksen kokonaisvaikutuksia yleisesti ottaen. Tämä olisi voitu toteuttaa haastattelemalla esimerkiksi oikeusministeriön projektipäällikköä Kimmo Leskistä, joka toimi rakennemuutoksen esittelijänä haastemiesten koulutuspäivillä Kuopiossa 2009. Tiedoksiannon kannalta olisi voitu tutkia tarkemmin kansainvälisen yhteistyön laajentamismahdollisuuksia ja mahdollisuuksia kehittää eritoten Venäjälle ja Baltian maihin tapahtuvia tiedoksiantoja. Venäläisten Suomessa tekemät rikokset ovat olleet yleisesti ongelmana, koska itäisen rajan taakse tapahtuva haastaminen on äärimmäisen vaikeaa ja aikaa vievää.

Opinnäytetyö on teoriapainotteinen kuvaelma tiedoksiannon kehittymisestä ja se on myös historiapitoinen kertomus tiedoksiannon vaiheista. Opinnäytetyön teoria pohjautuu suuresti kirjatietoon. Tiedoksiannon kuvaaminen on vaikeaa, koska tiedoksiantoa käsitteleviä lakeja ei ole yhtenäistetty. Tiedoksiantoa käsittelevät teokset pohjautuvat paljolti toisiinsa, eikä tietoa ole päivitetty lähiaikoina. Erityisen kriittisesti tulee suhtautua suuriin teoksiin, joissa

tiedoksianto sivutaan yleisluontoisesti. Myös kriittisesti tulee suhtautua haastemiehille suunnattuun tiedoksiantokäsikirjaan, koska uusi tiedoksiantokäsikirja on valmisteilla ja odotetaan ilmestyvän piakkoin.

Työtä olisi täydentää tarkastelemalla tiedoksiannon vaiheita tilastojen valossa. Työ pohjautuu vahvasti oikeusministeriön asettaman työryhmän mietintöön tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä. Asia on vireillä lakivaliokunnassa, ja sitä työstetään hallituksen esityksen pohjalta. Lakimuutos on saanut laajalti kannatusta ja sen on arvioitu tulevan voimaan alkuvuodesta 2010.

LÄHTEET

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. 2004. 508/2004 Riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0805:FI:NOT> (luettu 20.10.2009)
- Hirsjärvi, S. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus
- Jokela, A. 2005. Oikeudenkäynnin perusteet. Helsinki: Talentum
- Jokela, A. 2002. Oikeudenkäynti 2. Helsinki: Talentum
- Kola, M. 2009. Luento. Haastemiesten koulutuspäivä. Kuopio
- Lappalainen, J, Frände, D, Havansi, E, Koulu, R, Niemi-Kiesiläinen, J, Nylund, A, Rautio, J, Sihto, J & Virolainen, J. 2007 Prosessioikeus. Helsinki: WSOYpro
- Lappalainen, J. 2001. Siviiliprosessioikeus 2. Helsinki: Talentum Media Oy
- Lappalainen, J. 1991. Alioikeusuudistus 1987 ja 1991. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus
- Oikeusministeriö. 1995. Tiedoksiantokäsikirja. Helsinki: Oikeusministeriö
- Oikeusministeriö. 2009. Työryhmämietintö. 2009:3. Helsinki: Oikeusministeriö
- Suojanen, K. 2006. Opi oikeuta: Tradenomien käsikirja. Jyväskylä: Gummerus
- Virolainen, J. 1994. Alioikeusuudistus 1. Rovaniemi: Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunta

**HAASTEHAKEMUS VELKOMUSASIASSA (Oikeudenkäymiskaari 5 luku 3 §)
KAJAANIN KÄRÄJÄOIKEUDELLE**

Kantaja (Velkoja)

Nimi _____

Kotipaikka _____

Postiosoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää
_____

Puhelin _____ /koti _____ /työ _____

Vastaaja(t) (Velallinen)

Nimi _____

Henkilöturvatus _____

Kotipaikka _____

Osoite _____

Puhelin _____

Jos vastaajia on useampia, voi luetteloa jatkaa kääntöpuolelle. Jatkuu kääntöpuolella

Vaatimukset

Vastaaja(t) on veloitettava (yhteisvastuullisesti) suorittamaan kantajalle:

a) pääoma _____	_____	_____	_____	euroa
b) korkolain mukaista viivästyskorkoa _____	_____	_____	_____	lukien
	_____	_____	_____	lukien
	_____	_____	_____	lukien
	_____	_____	_____	lukien

Vastaaja(t) on veloitettava (yhteisvastuullisesti) korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikuluina _____ euroa laillisine korkoineen kuukauden kuluttua ratkaisupäivästä lukien.

Vaatimuksen perusteet

Seikat, joihin vaatimus välittömästi perustuu. Sopimus, sitoumus tai muu kirjallinen todiste, johon kantaja vetoaa on yksilöitävä täsmällisesti.

_____
_____
_____
_____

Riidattomuus

Kantajan käsityksen mukaan asia on riidaton.

Päiväys, allekirjoitus ja nimen selvennys _____ / _____

_____ / _____
nimen selvennys

Oikeudenkäyntimaksu 79 euroa.

Kajaanin Käräjäoikeus
Lönnrotinkatu 2 A, PL 95

Puhelin 01036 49440 / vaihde
Fax 01036 49489

KAJAANIN KÄRÄJÄOIKEUS

TIEDOKSIANTOTODISTUS

Lönnrotinkatu 2a, PL 95
87100 KAJAANI

23.11.2009

Kantaja

Vastaaja

Asia

Vireille

17.11.2009

Yllä mainittuun asiaan liittyvä asiakirja liitteineen on annettu tiedoksi

---

Tiedoksiannon vastaanottajalle on samalla annettu jäljennökset asiakirjoista.

Tiedoksianto aika ja -paikka

Tiedoksiannon toimittajan allekirjoitus

Ilmoitus sijaistiedoksiannosta on annettu postin kuljetettavaksi (pvm):

Syy sijaistiedoksiannon käyttämiseen

Viimeinen tiedoksiantopäivä: 23.12.2009